

Osový skelet, spojení na páteři

Zdena Nováková
Anatomický ústav 1. LF UK

Páteř

Spojení na páteři

Zakřivení páteře

Pohyblivost a stabilita páteře

Kostra a spojení na hrudníku

Hrudník jako celek

Páteř, columna vertebralis

Obratle krční, vertebrae
cervicales – 7

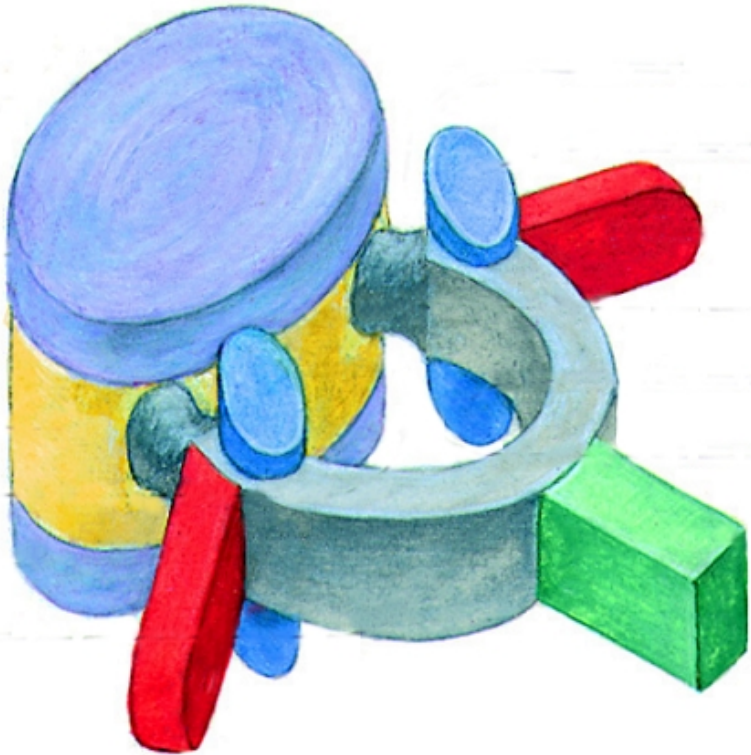
Obratle hrudní, vertebrae
thoracicae – 12

Obratle bederní, vertebrae
lumbales – 5

Kost křížová, os sacrum – 5

Kostrč, os coccygis – 4 - 5

ČÁSTI OBRATLE

1. **corpus vertebrae** **facies intervertebralis** (klinicky=horní a dolní krycí ploténka)

2. **arcus vertebrae**
pediculus; for. vertebrae, for. intervertebralia
isthmus (klin.- část oblouku mezi hor. a dolním kloub.výběžkem)

3. **výběžky :**

proc. spinosus

proc. transversi

proc. articulares sup. et

inf. Proc.articulares umožňují pohyb obratlů mezi sebou a brání posunu dopředu

C 4

C 7

Krční obratle

C 2 – Th 1

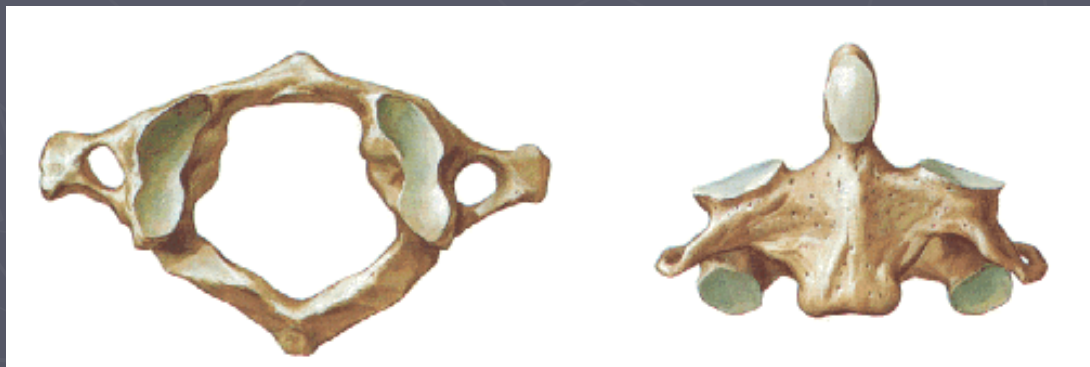
corpus – nízké, oválné, uncus
for. vertebrale – velké, trojhranné
proc. spinosus – rozvidlený (ne C7)
horizontální
proc. articulares – šikmé
specialita – for. proc. transversi

(a. vertebralis)

proc. spinosus C7 – vertebra prominens (70%)

Vyčnívát může i C6 a Th1. C6 ovšem při záklonu hlavy mizí

atlas

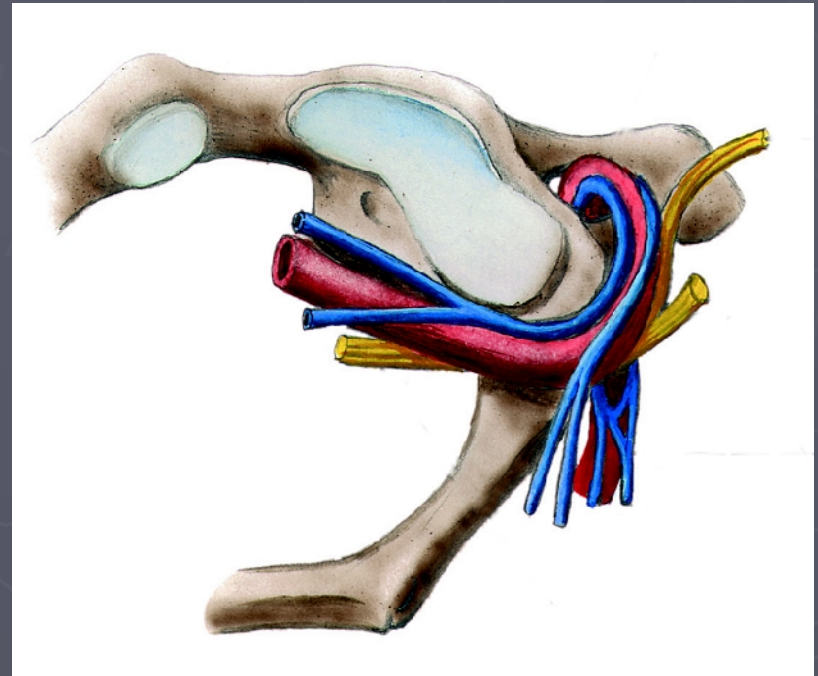
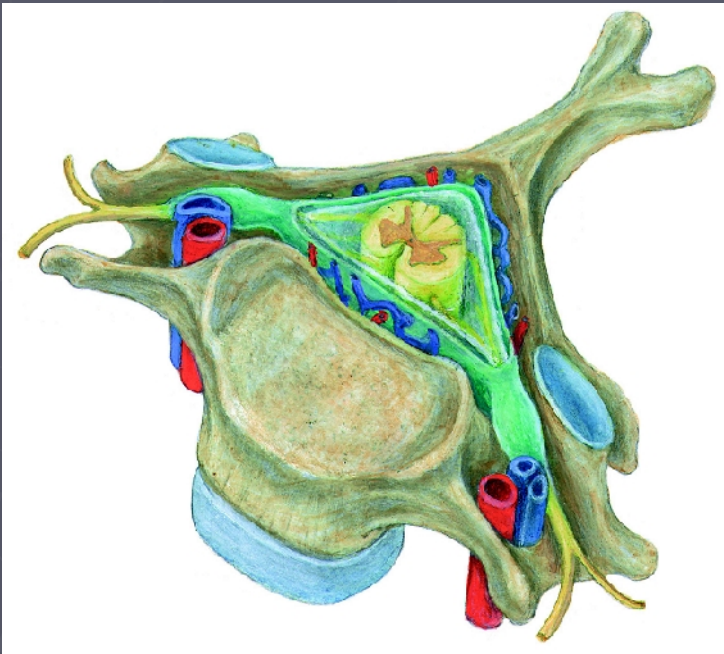

axis

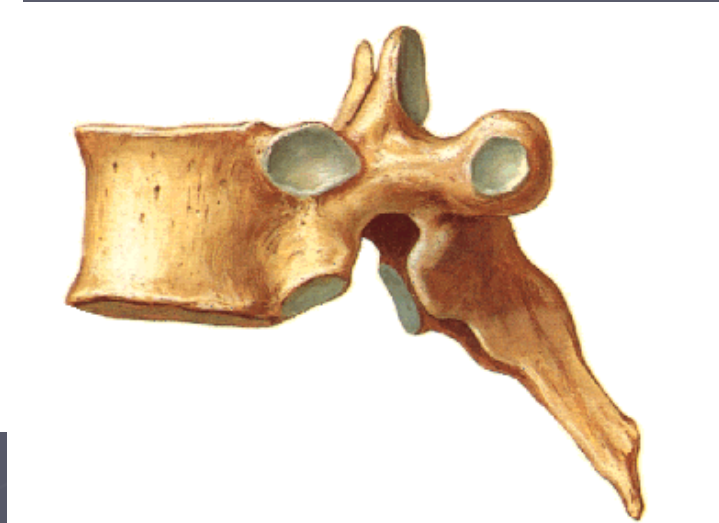
vyhmatání příčného výběžku atlasu –
pod proc.mastoideus, na délku distální
falangy ukazováku

A.vertebralis – povolována a napínána při pohybech hlavy. Při záklonu u starších lidí – závrat' a ataxie („sy prohlížení katedrál“)

Th 6

Hrudní obratle

Th 7 - 9

corpus – vyšší, delší předozadně

for. vertebrale – kruh

proc. spinosus – ostrý, sklání se kaudálně

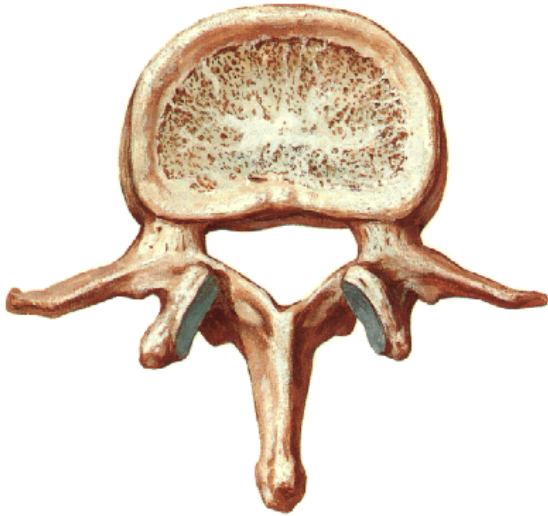
proc. articulares – frontálně

specialita – foveae costales

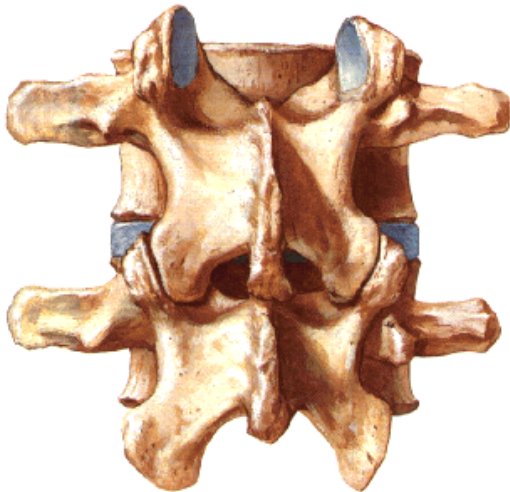

L 1

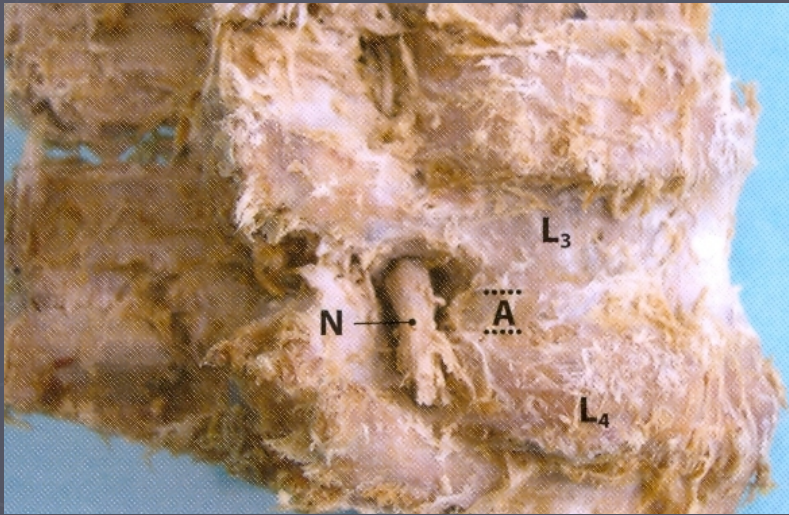
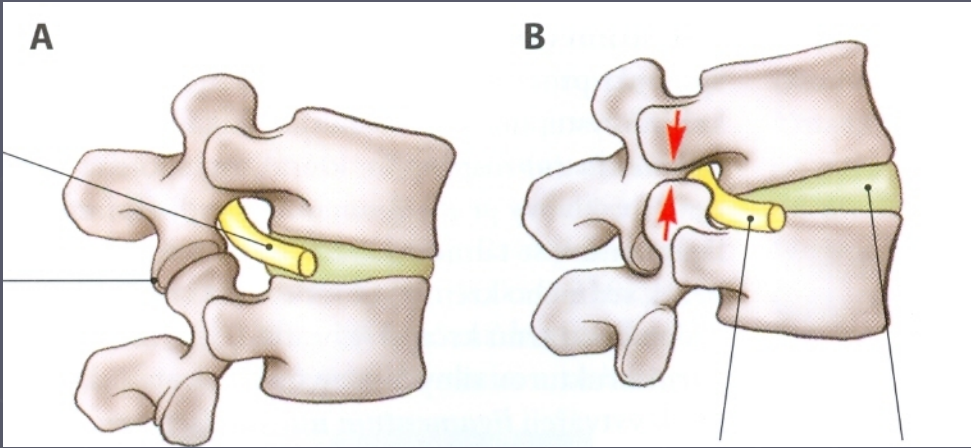
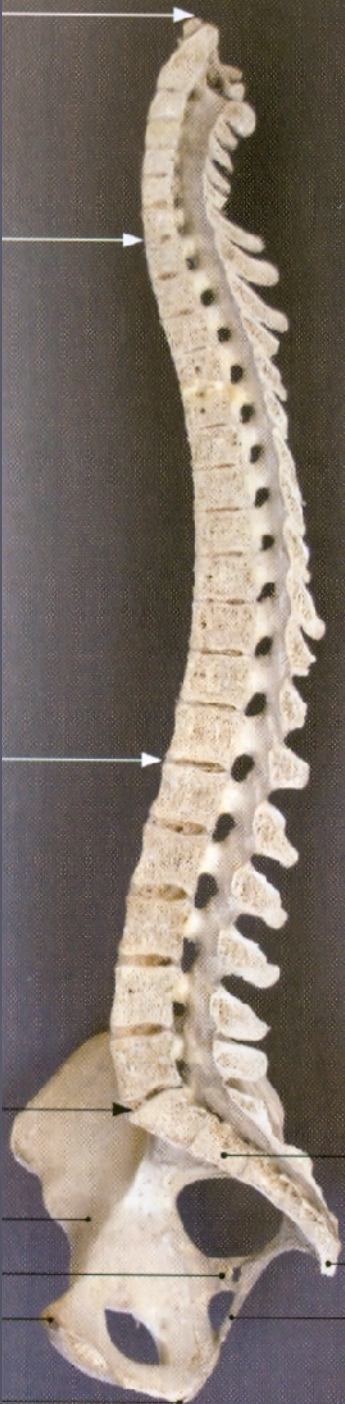
L 2 - 3

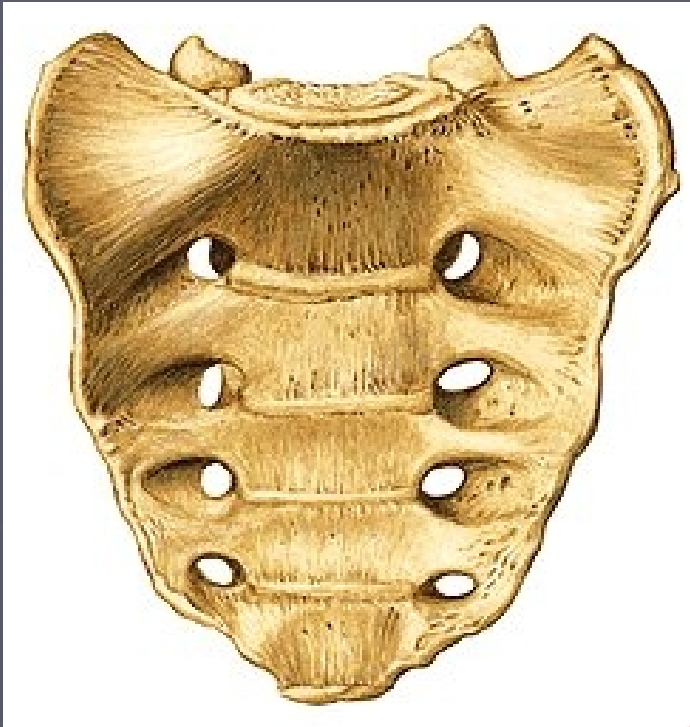

Bederní obratle

corpus – ledvinovité,
mohutné
for.vertebrale – menší trojúh.
proc. spinosus –
vodorovná, čtverhranná
ploténka
proc. articulares – blíží se
sagitální rovině
specialita – proc. costarius
(zbytkem proc. transversus jsou proc. mamillaris a proc. accessorius)

Foramina intervertebralia

foramina sacralia
pelvina, pro přední
větve míšních nervů

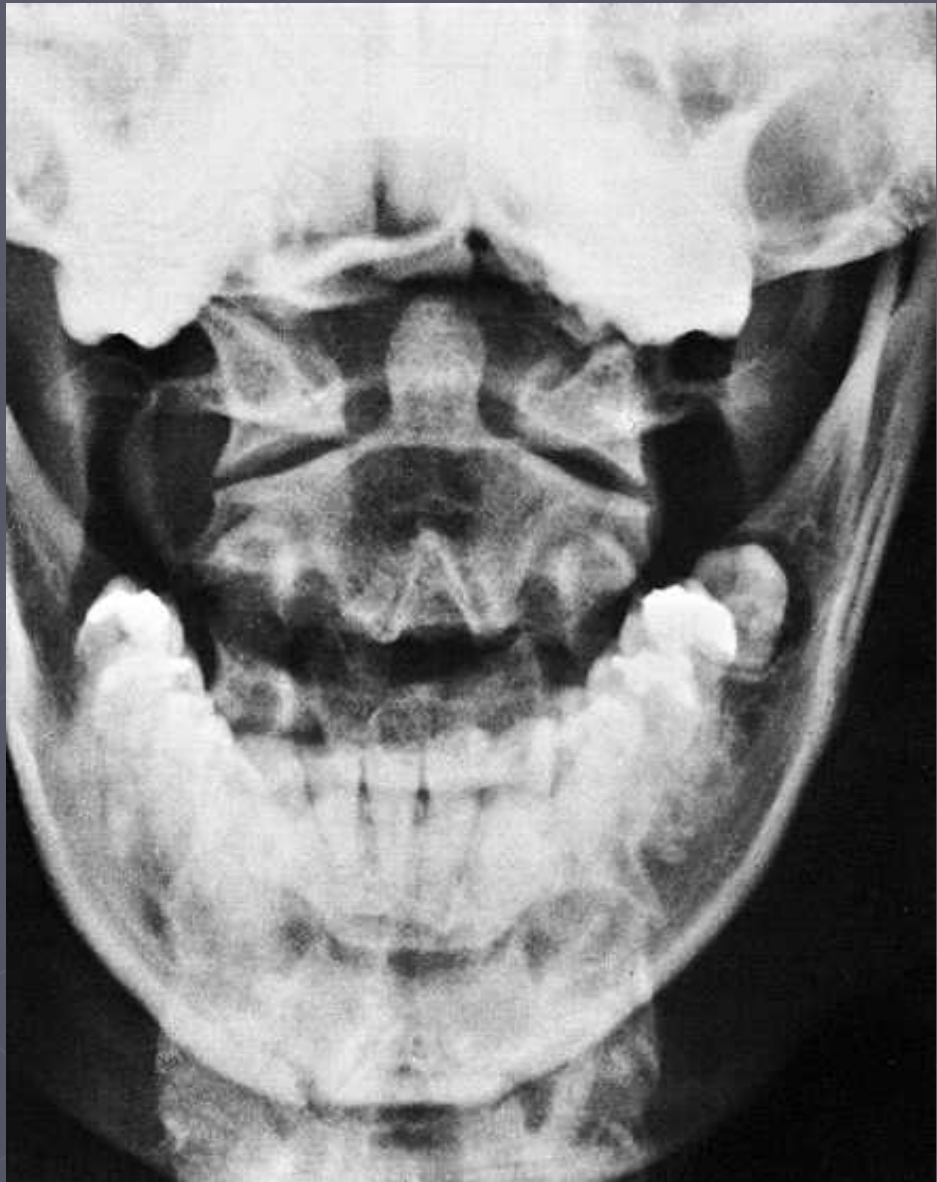

foramina sacr.dorsalia,
zadní větve míš.nervů
crista sacralis mediana,
intermedia, lateralis

- zeleně = žebra nebo jim homologní výběžky,
- červeně = výběžky pro úpony svalů (proc. transversi et spinosi)
- oranžově = kloubní výběžky (proc. articulares) a obratlové obloučky
- žlutě = kloubní výběžky
- modře = kloubní plochy

MRI - sagitální řezy páteř. kanálem

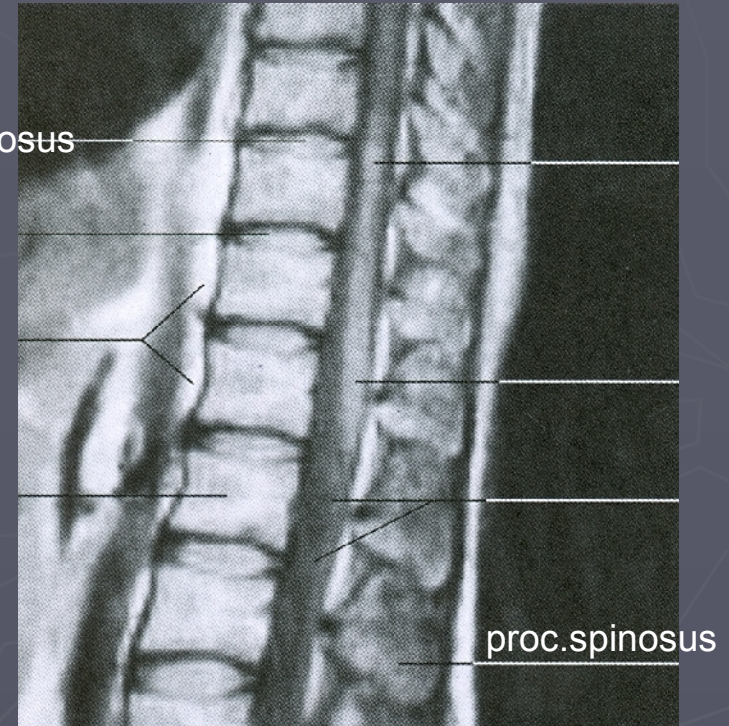

krční a horní hrudní obratle

nucl. pulposus

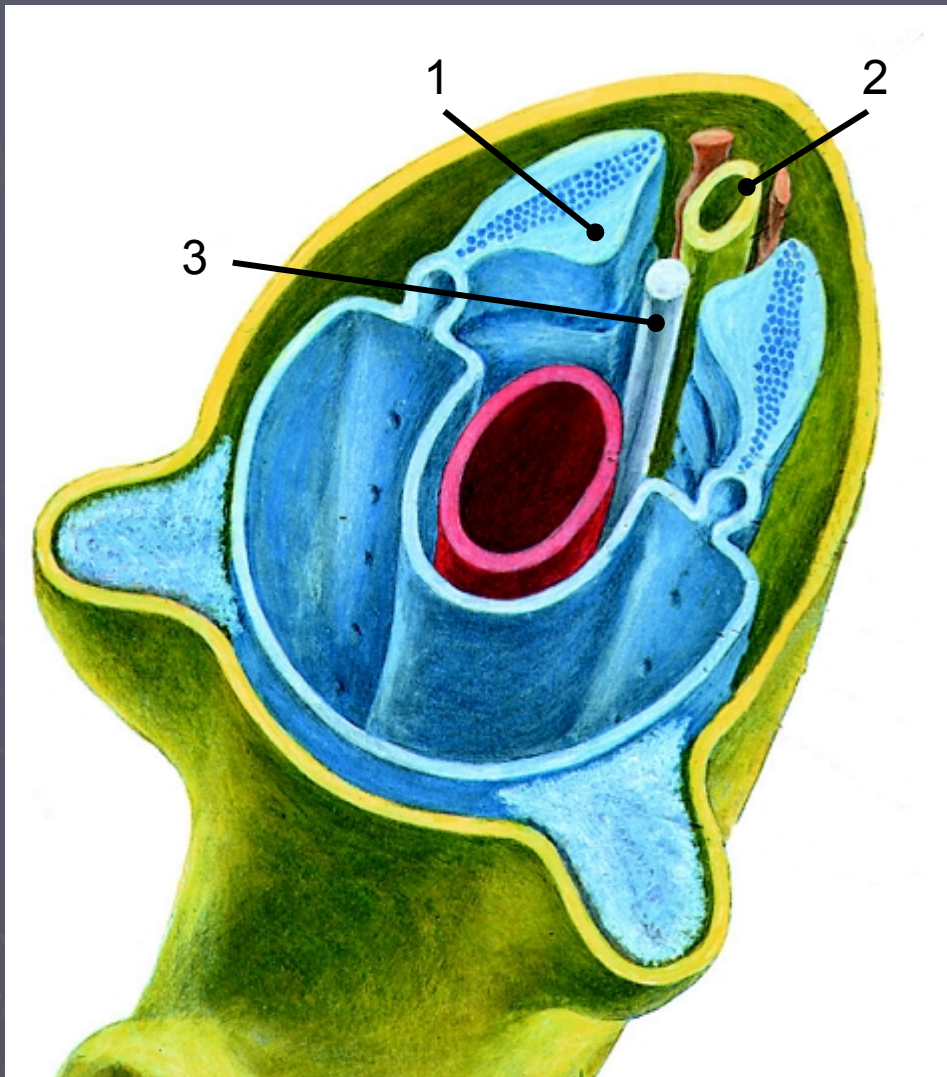
discus

bránice

Th 9 - L 2

Vývoj axiálního skeletu

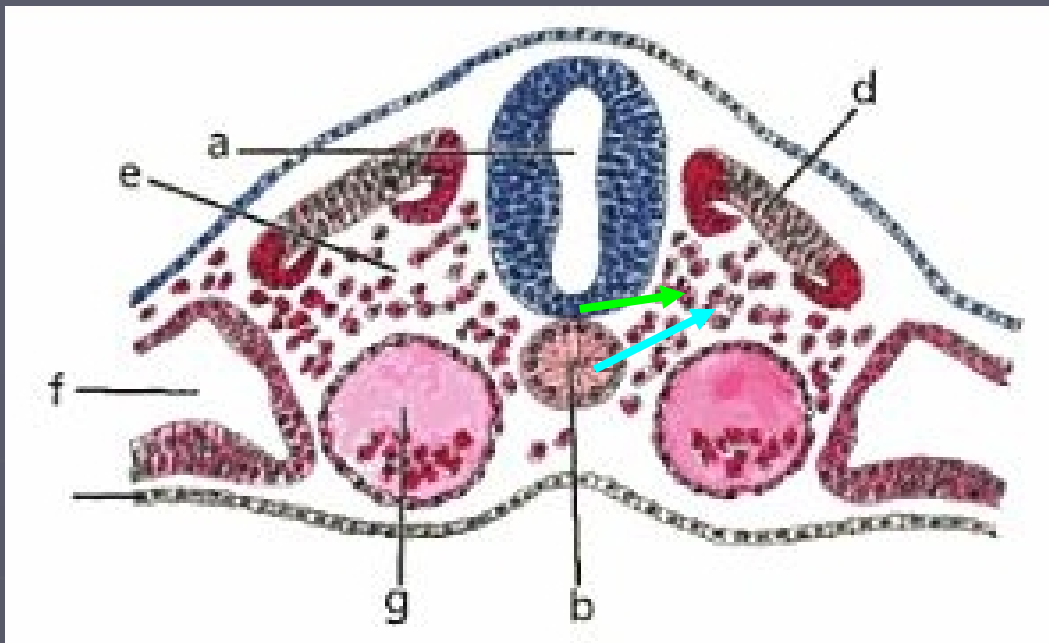
Přehled :

Páteř se vyvíjí ze somitů a to z částí nazývaných sklerotomy (1)

Sklerotomy objímají neurální trubici (2) a chordu dorsalis (3)

Každý sklerotom se podílí na vzniku dvou sousedních obratlů (i žeber).

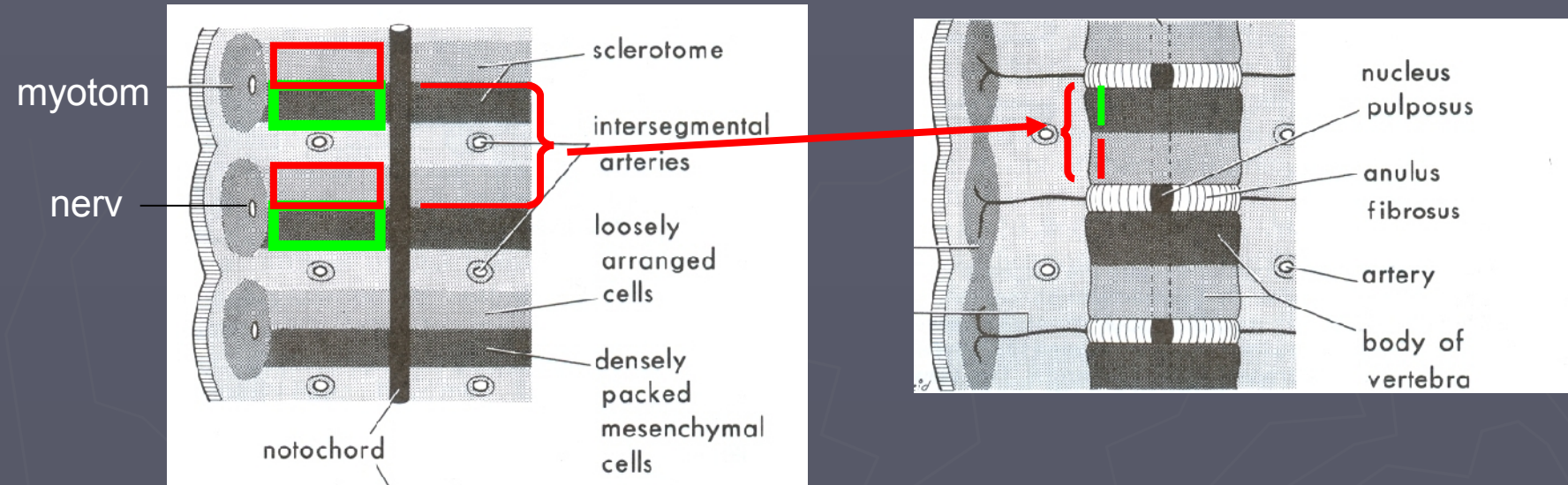

Somity se diferencují ve ventromediální sklerotom (e) a dorsolaterální dermomyotom (d). *Přeměna části somitu ve sklerotom je indukována signálními molekulami **Noggin** a **Sonic hedgehog**, které jsou tvořeny chordou a spodinovou ploténkou neurální trubice.*

Ve 4. týdnu vytváří sklerotom řídkou pojivovou tkáň – mesenchym (jeho buňky se budou diferencovat ve fibroblasty, chondroblasty a osteoblasty). **Mesenchym pravého a levého sklerotomu migruje k chordě (b) a nervové trubici (a) a vytvoří kolem obal axiálního mesenchymu.**

Mesenchymální (blastémové) období Resegmentace sklerotomu.

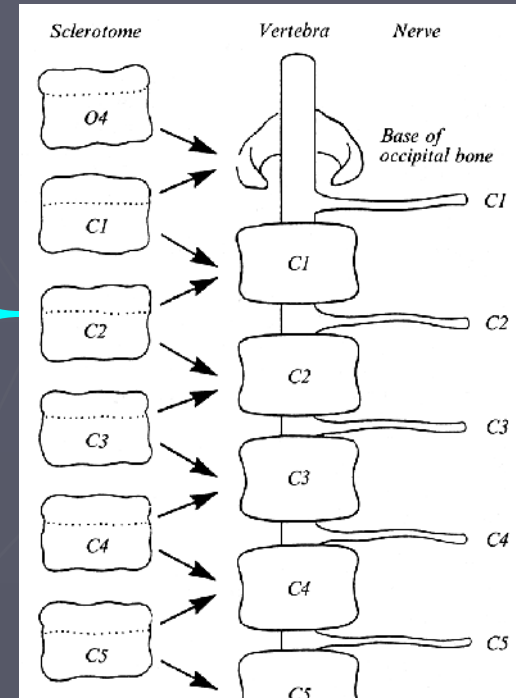
Mesenchym sklerotomu se rozdělí na část kraniální, kde zůstává řídkce uspořádaný a na část kaudální, kde dochází k jeho kondenzaci („zahuštění“).

Obratel vzniká spojením kaudální části horního sklerotomu (somitu) s kraniální částí následujícího sklerotomu (somitu) a z intersegmentové tkáně.

Meziobratlová ploténka vzniká z mesenchymu mezi kraniální a kaudální částí původního sklerotomu.

Myotomy překračují meziobratlovou ploténku a upínají se na dva vznikající obratle – možnost pohybu !!!

Intersegmentální arterie se ocitly na úrovni obratlových těl a nervy na úrovni plotének (půjdou do foramina intervertebralia)

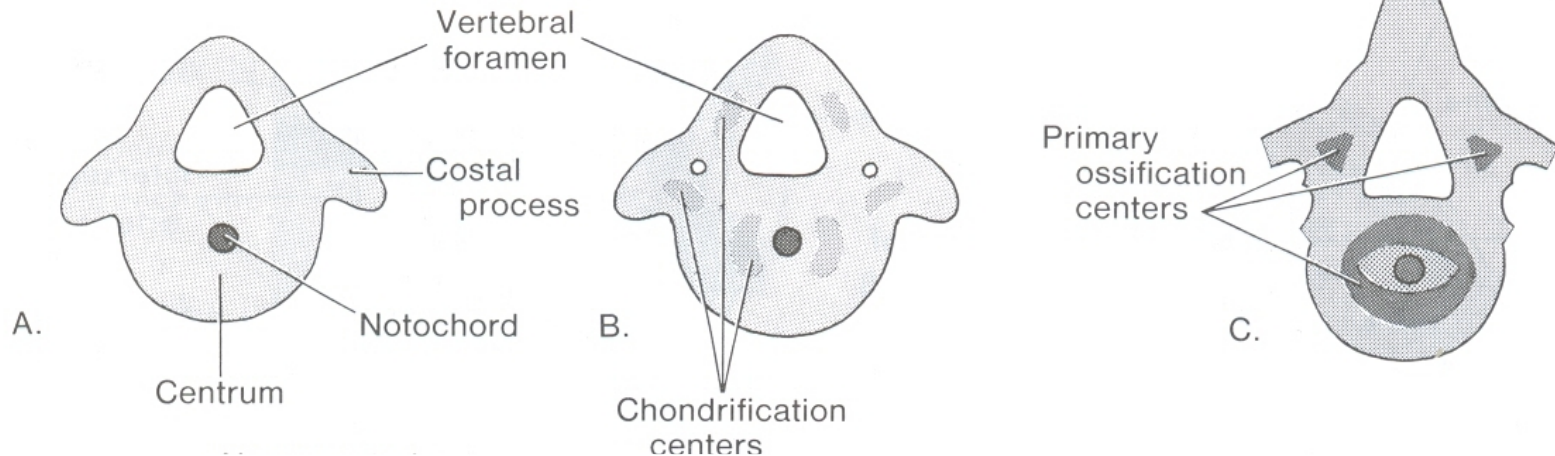

Materiál sousedních sklerotomů je i v budoucích obratlových obloucích a do stran odstupujících processus costales

Chorda dorsalis v tělech obratlů během chondrifikace zaniká, zbytek zůstává v ploténkách – nucleus pulposus.

Chondrifikace a osifikace

Geny pro tvorbu chrupavky a kosti aktivuje transkripční faktor PAX 1, exprimovaný buňkami sklerotomu

mesenchymální obratel

3 páry chondrifikačních center

primární osifikační centra v chrupavčitém základu, asi 7.týden

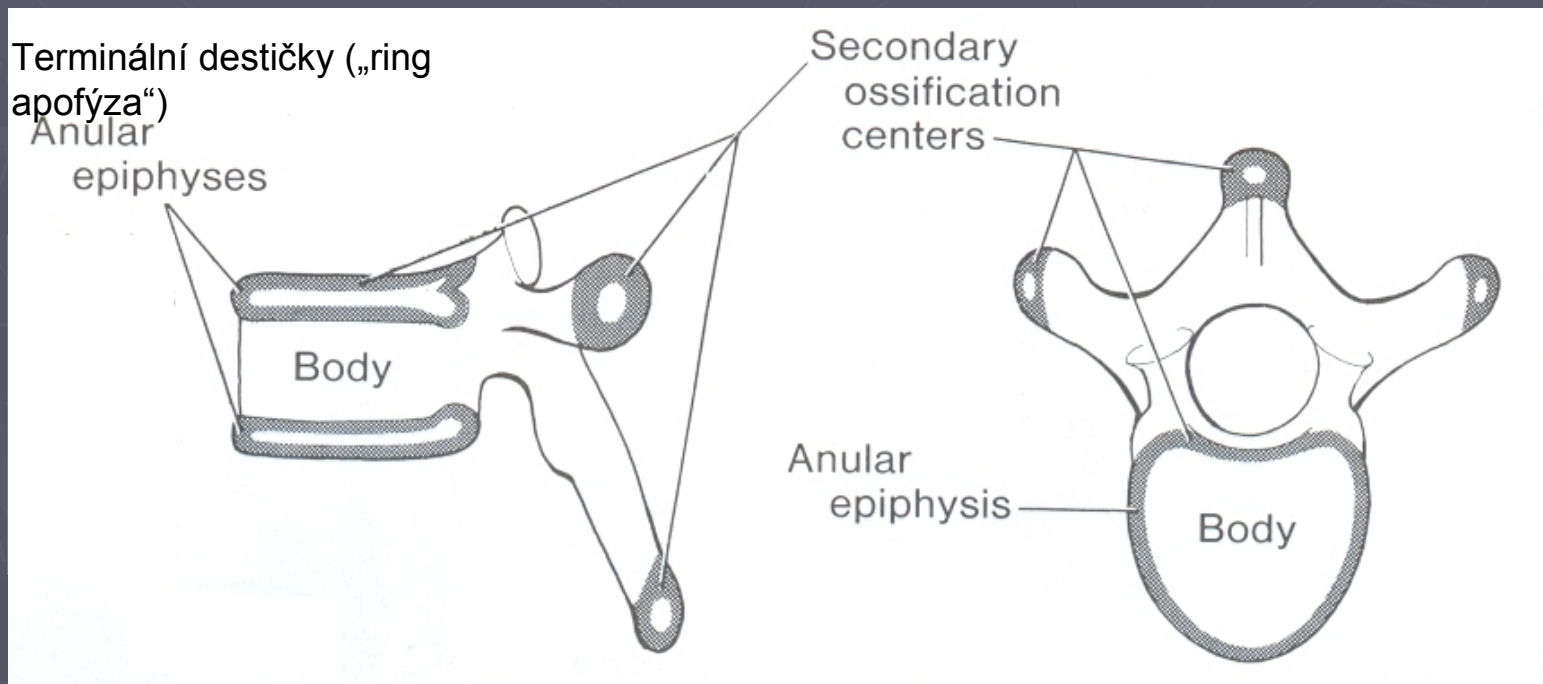
Osifikace začíná v dolních hrudních obratlích a postupuje kraniálně a kaudálně. V 5.fetálním měsíci jsou jádra ve všech obratlových tělech. Na oblouku obratlovém se zakládají ostatní výběžky.

Processus costales hrudních obratlů se prodlužují dopředu a vytvářejí žebra. (U ostatních typů obratlů z nich zůstávají jen rudimenty)

Tvar obratlů řídí HOX geny.

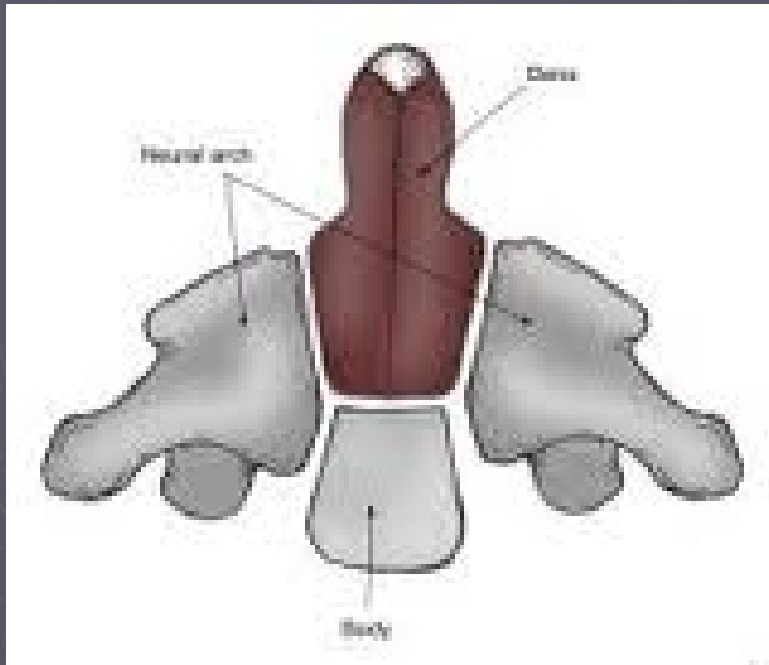
Chrupavky mezi osifik.jádry = růstová zóna obratle.

Sekundární epifýzová jádra v pubertě (srůstají s tělem kolem 18.roku nebo později)

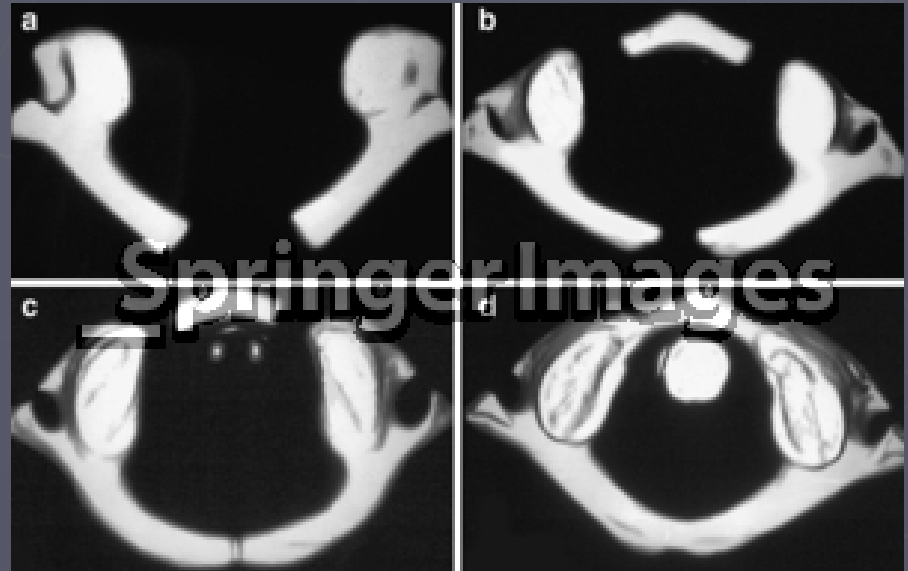

Atlas a axis se osifikací liší od ostatních obratlů

axis

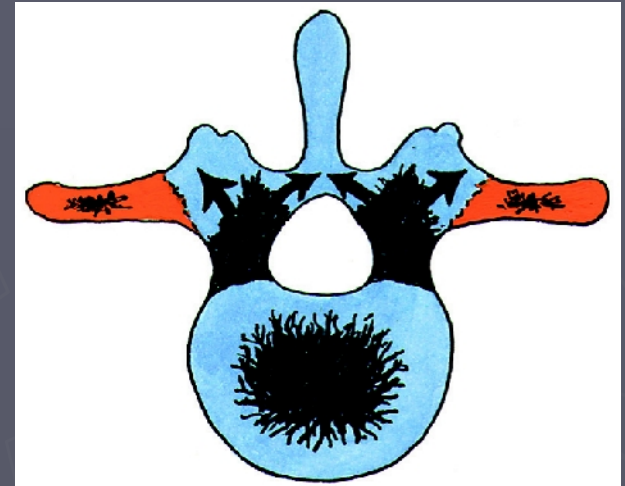
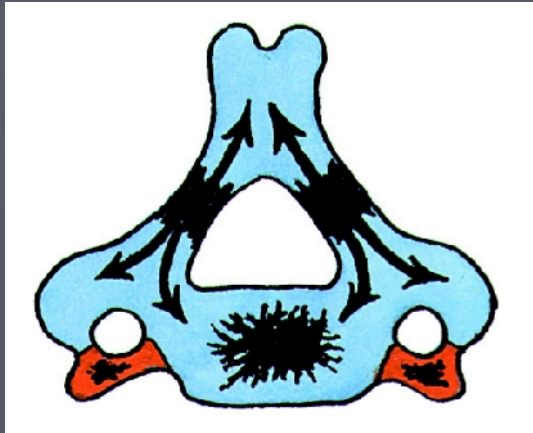

atlas

- a 1. měsíc
- b 1. rok
- c 3. rok
- d 6. rok

Variace obratlů

lumbalizace S1, sakralizace L5, srůst obratlů, neúplný srůst oblouků ve střední čáře = spina bifida, asimilace atlasu, samostatný dens axis, hemivertebra, manifestace žeber, spondylolysis, spondylolisthesis, ...

Sakralizace L5

úplná

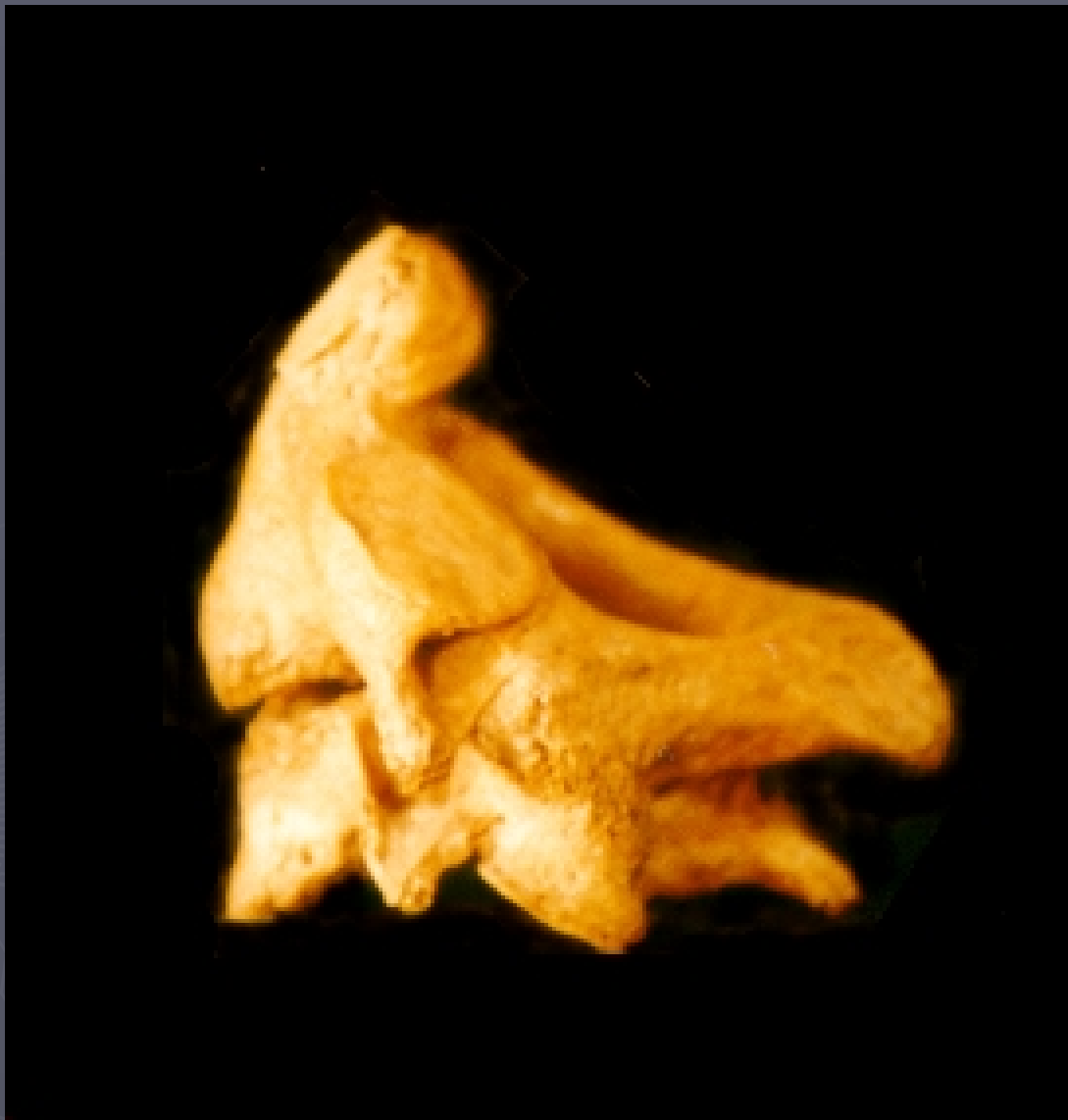

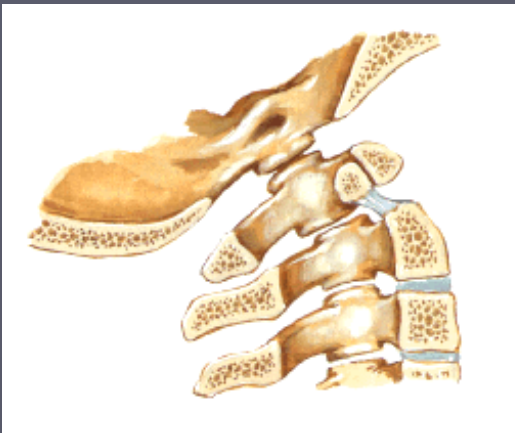
neúplná

Neúplný srůst C2-C3

samostatný dens axis

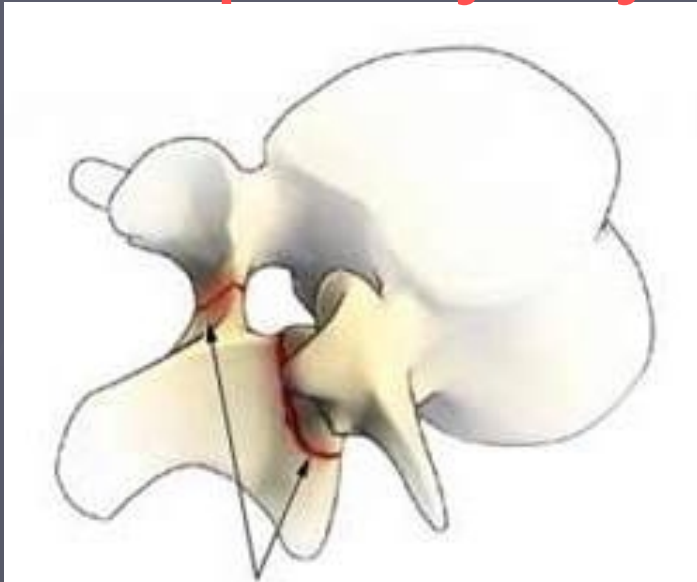
spina bifida cystica

Van De Graaff Human Anatomy

spina bifida occulta – mícha většinou není postižená

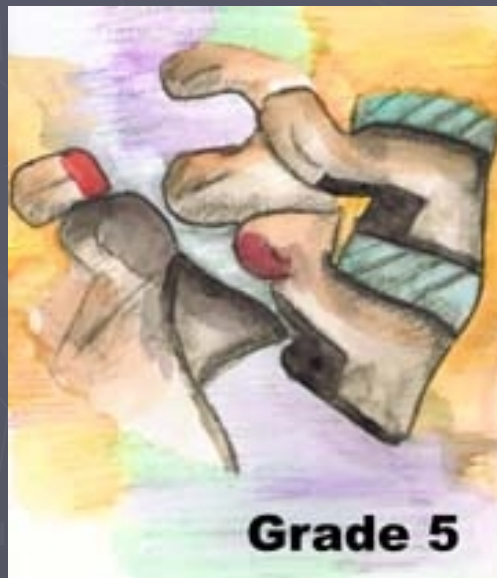
spina bifida cystica – rozštěpem se vyklenuje vak mozkových obalů (meningokéla) nebo vak obsahuje i míchu (meningomyelokéla)

Spondylolysis, spondylolisthesis

jednostranné či oboustr.
přerušení oblouku +
ventrální posun těla obratle

- výskyt asi v 5% populace,
v 90% asymptomatické,
téměř výhradně L4 - S1

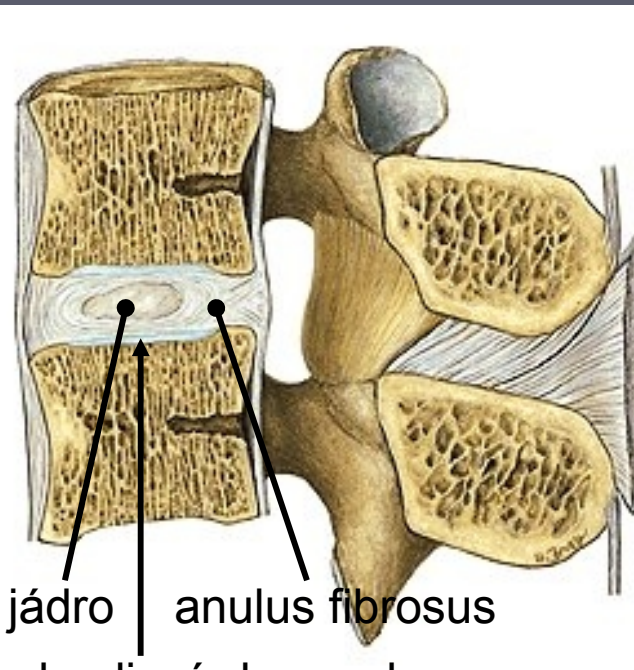

- většinou důsledek zranění
(opakované pády na záda) či
přetížení při těžké fyzické
práci nebo sportu, event.
odchylka osifikace

Spojení na páteři

1. **Synchondrosy = disci intervertebrales**
2. **Syndesmosy = ligamenta dlouhá, krátká**
3. **Synostosy = kost křížová, kostrč**
4. **Articulationes = meziobratlové klouby**
(s kloubními pouzdry a synoviálními meniskoidy)

1. Disci intervertebrales

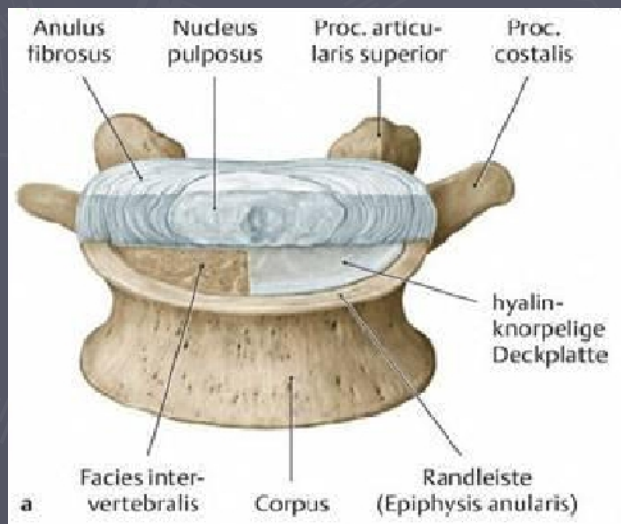

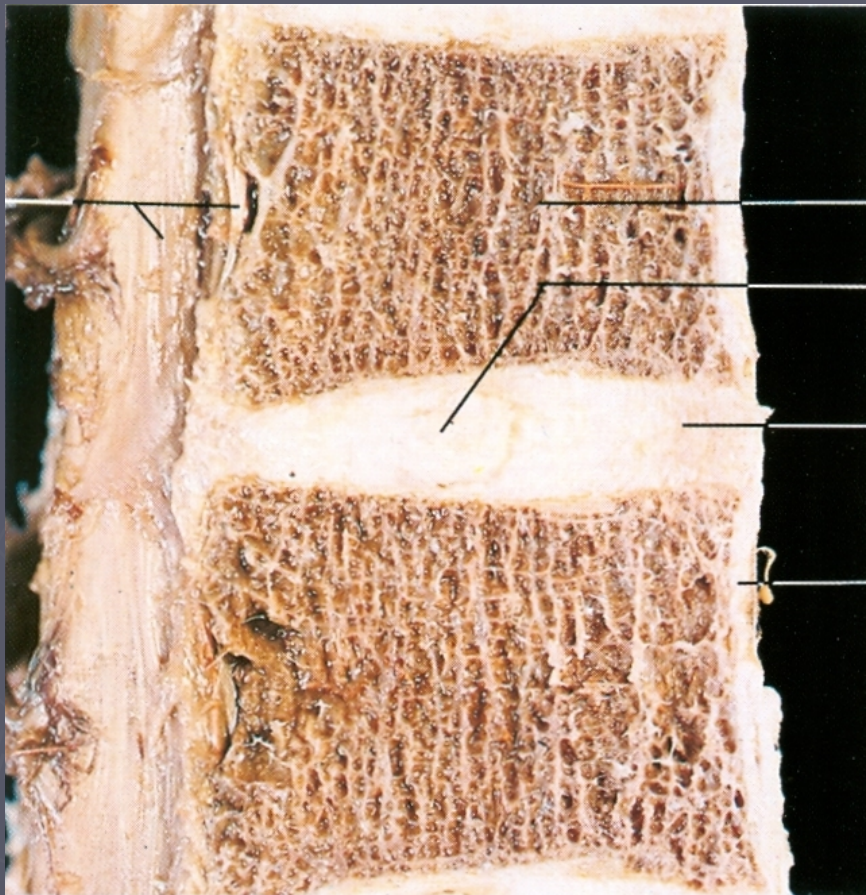
počet = 23 (ne mezi C1 a C2)

nucleus pulposus (nestlačitelné jádro, při pohybech obratlů se posouvá)

anulus fibrosus (vlákna vazivové chrupavky)

vrstvička hyalinní chrupavky (spojuje ploténku s těly obratlů)

nucleus pulposus

anulus fibrosus

lig. longitudinale ant.

Někdy articulationes uncovertebrales

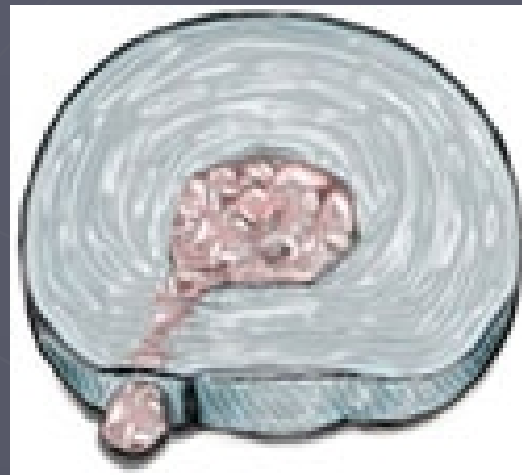
Tlumí a vyrovnávají zatížení páteře; 1/5- 1/4 délky páteře

Stářím se snižují (ztráta tekutiny) –
páteř se zkracuje a ohýbá dopředu

Totéž během dne - ráno jsme asi o 1 cm
vyšší než večer

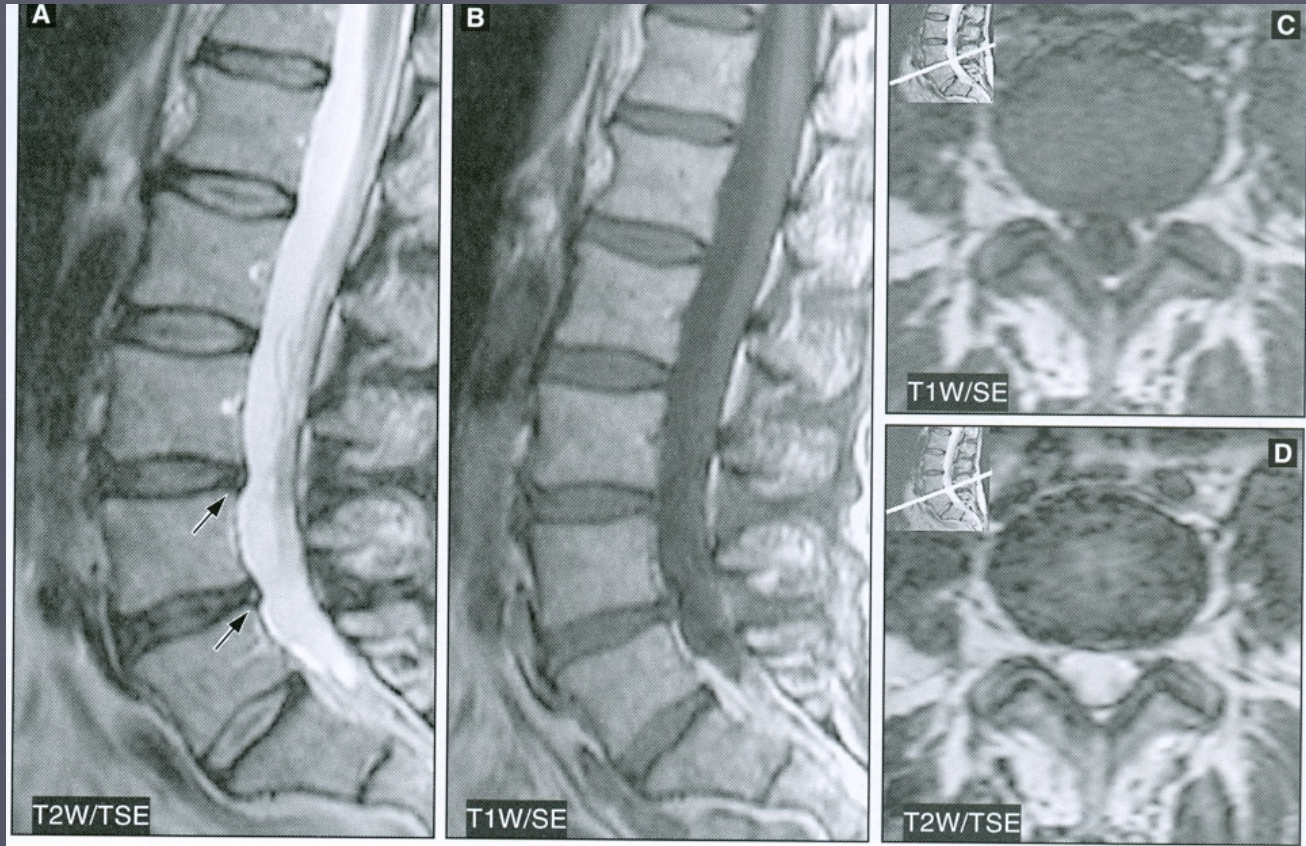
Nejsilnější v bederní páteři

Na destičky působí komprese (rozdrcení destičky) a tah (roztržení anulus fibrosus)

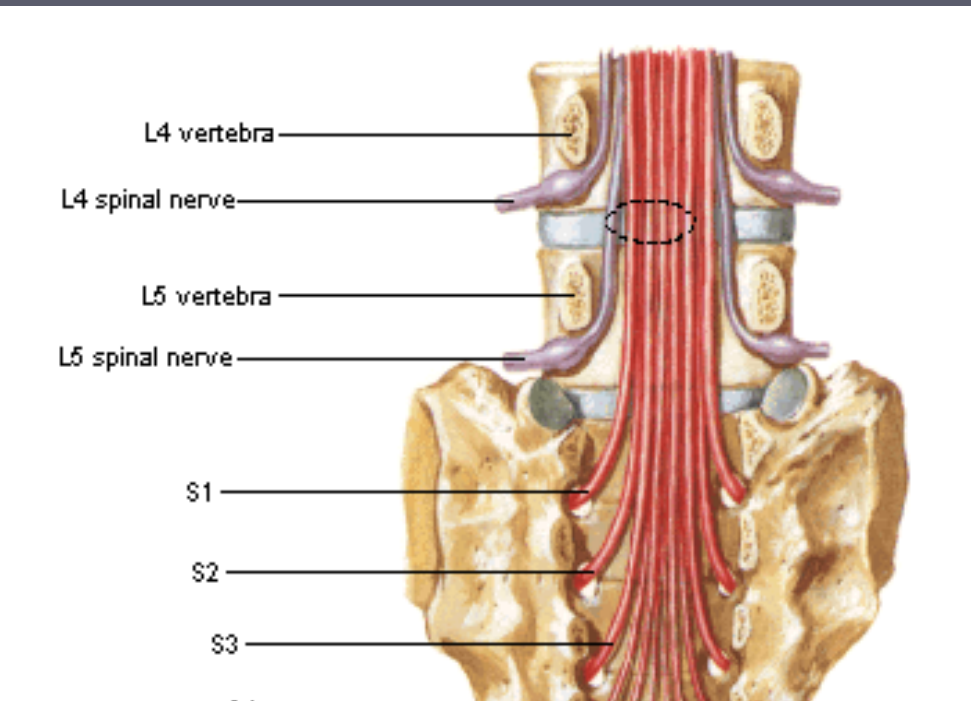
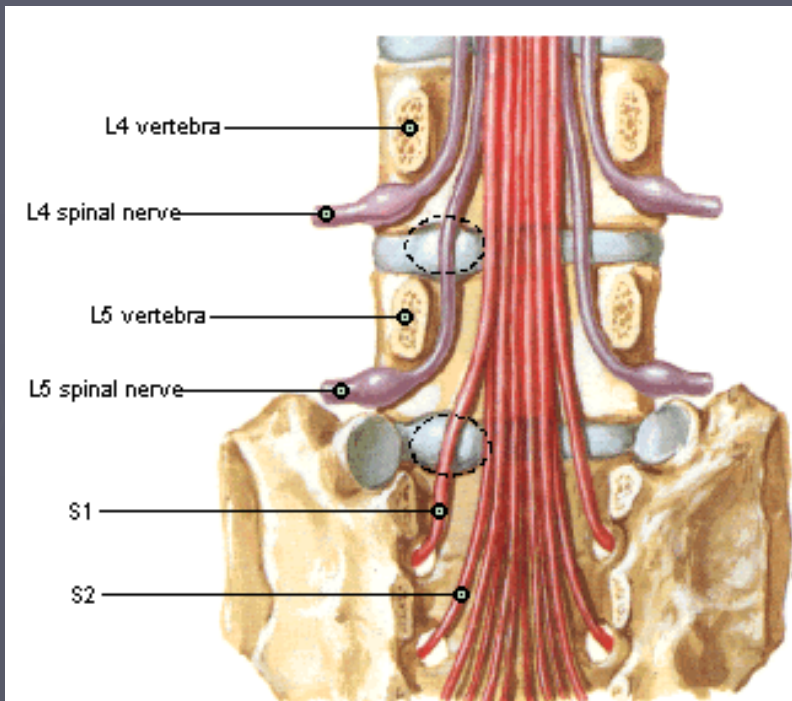

Výhřez nucleus pulposus do těla obratle
nebo do páteřního kanálu (protruze,
herniace, sekvestr)

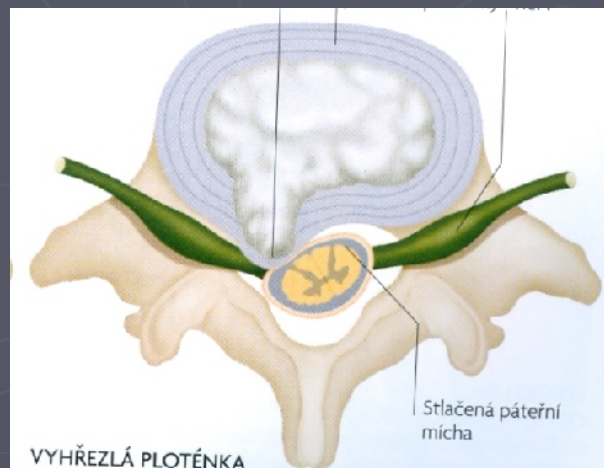

Obr. 16. Pacientka, 53 let, s protruzemi disků L4/5 a L3/4 a se snížením jejich hydratace (jsou hyposignální v T2 vážených obrazech), reziduální předozadní rozměr páteřního kanálu je normální (16,2–16,8 mm). A, B – sagitální řezy, C, D – transverzální řez (T2 a T1 vážené obrazy)

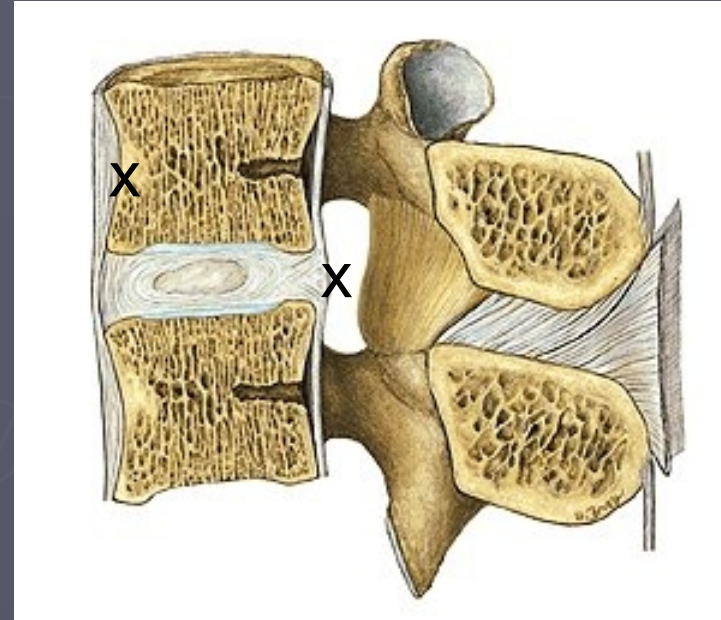
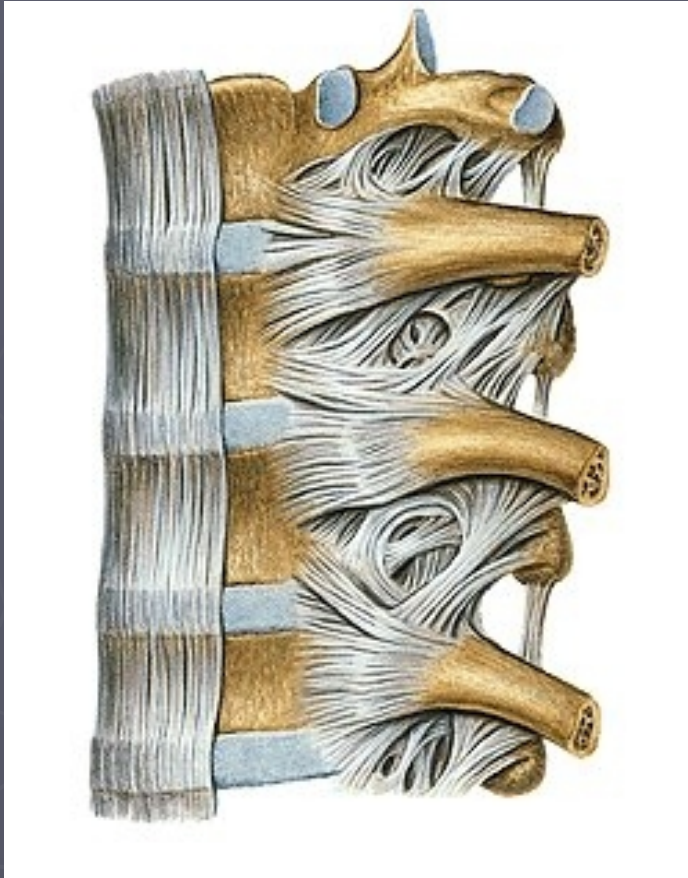

Laterální protruze

Mediální protruze

2. Ligamenta páteře - dlouhá

lig. longitudoinale ant. (pevněji spojeno s těly obratlů)

lig. longitudoinale post. - užší, zvl. v bederní části !!!

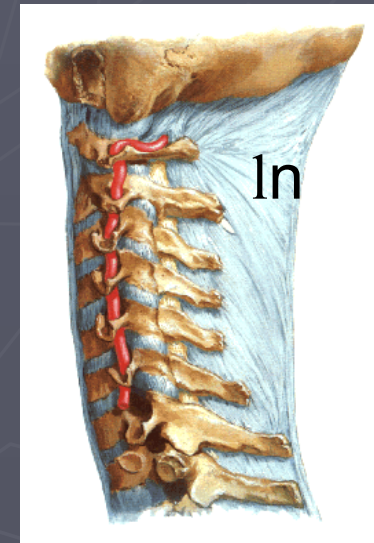
Ligamenta páteře - krátká

lig.flava (interarcualia)

lig.intertransversaria

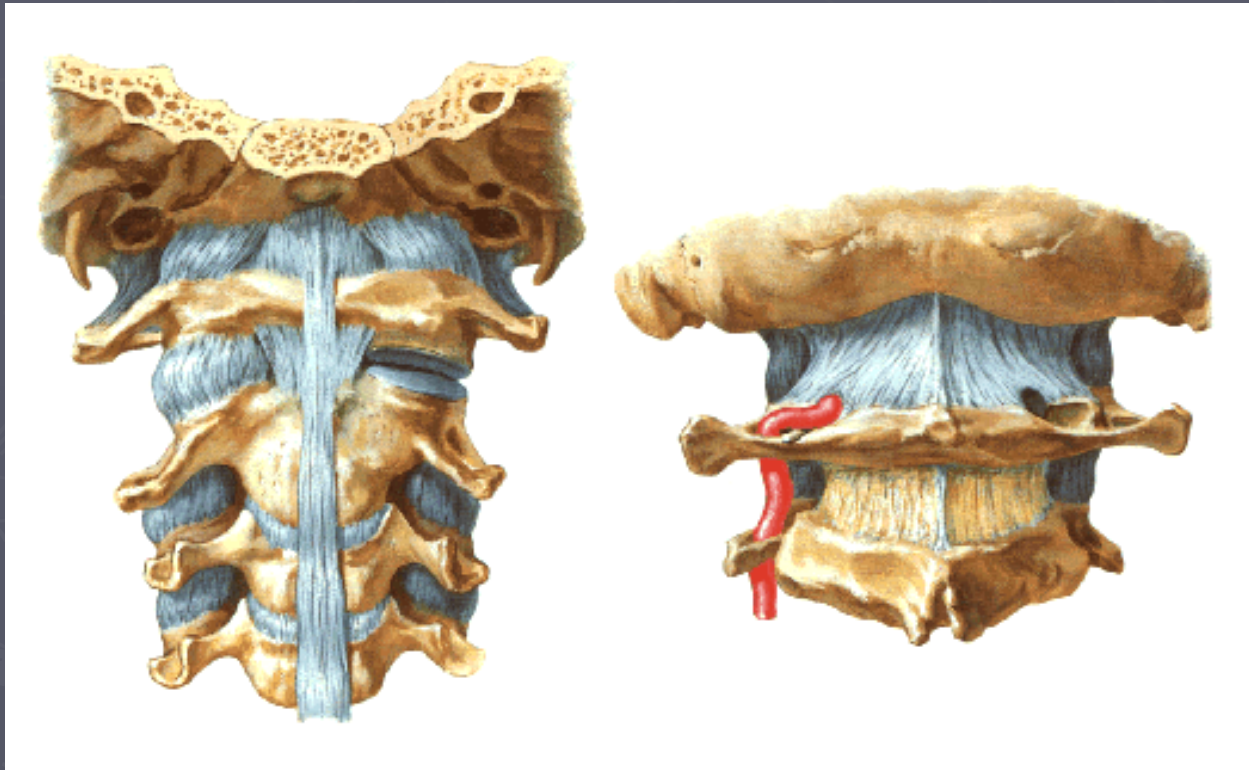
lig.interspinalia, lig.
(septum) nuchae

Kraniovertebrální spojení

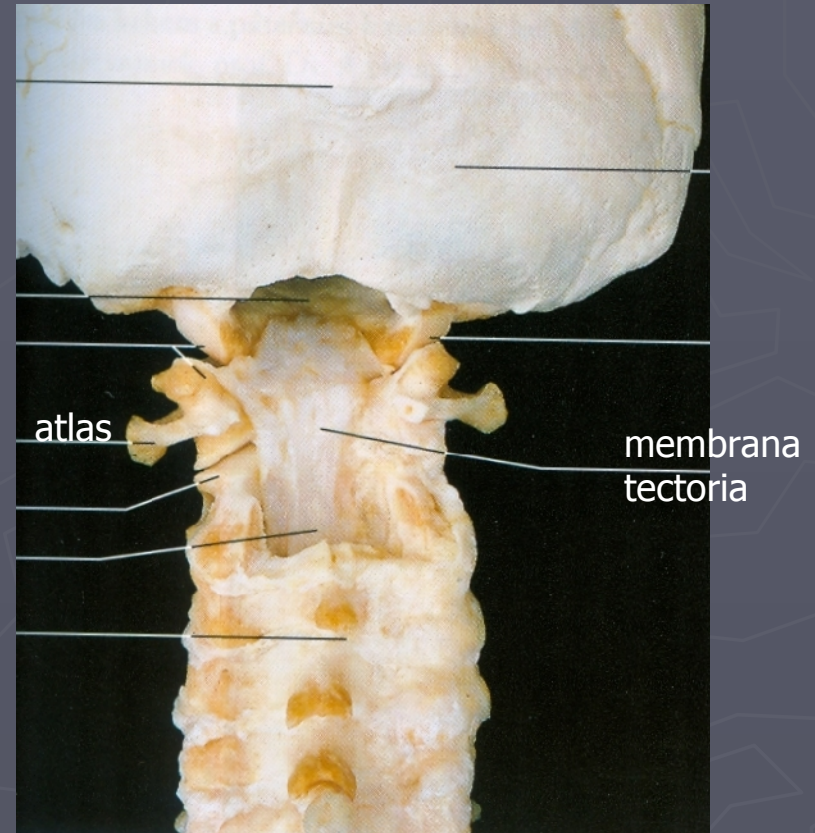
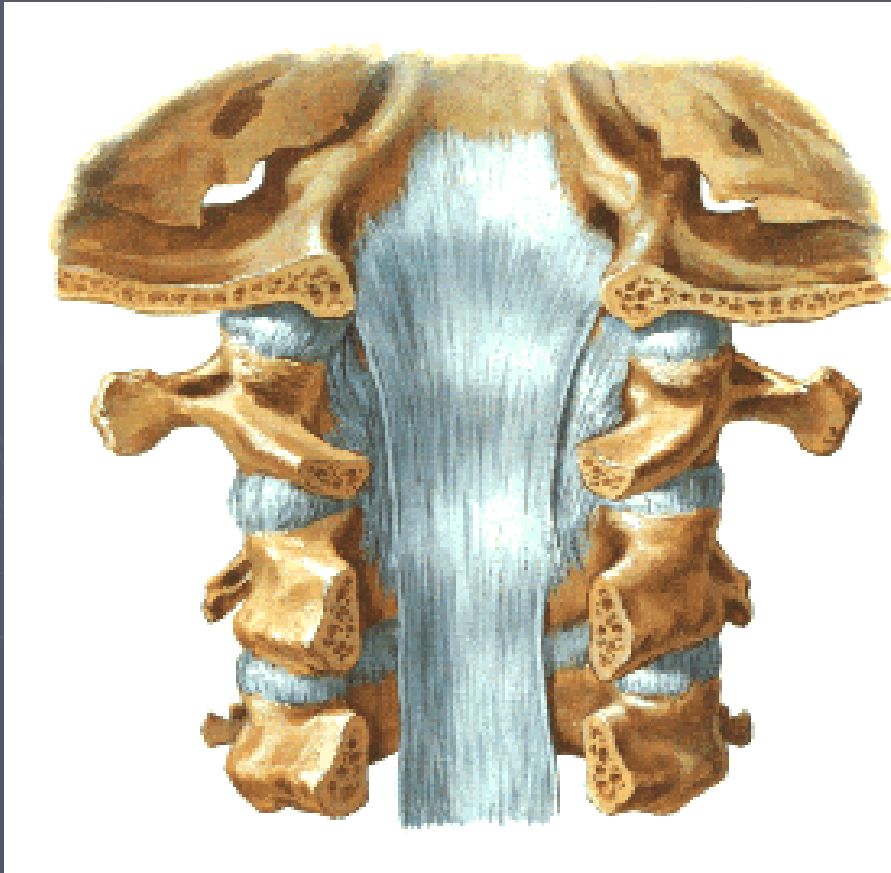
Art.atlantooccipitalis

Art.atlantoaxialis mediana, lateralis

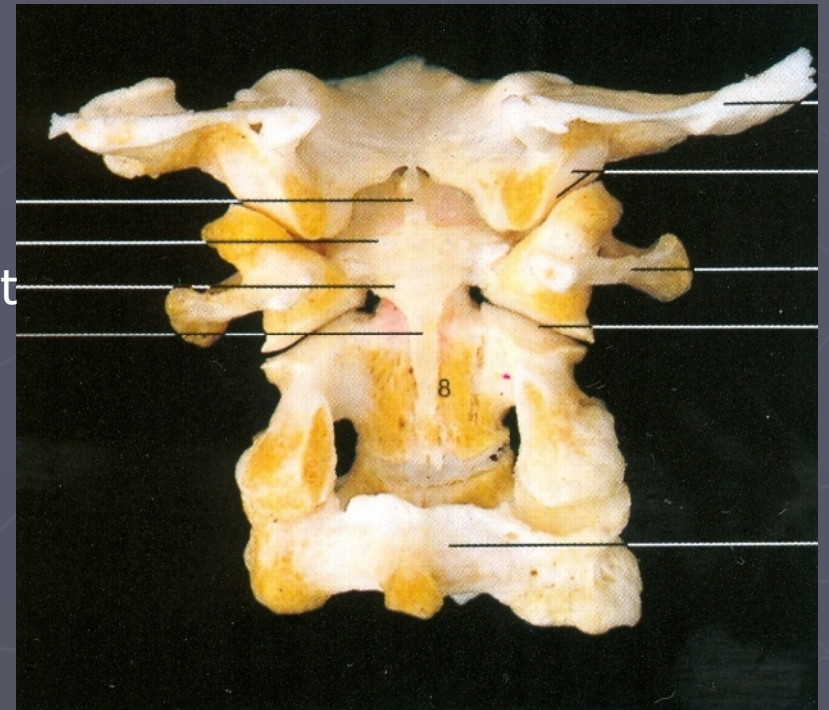
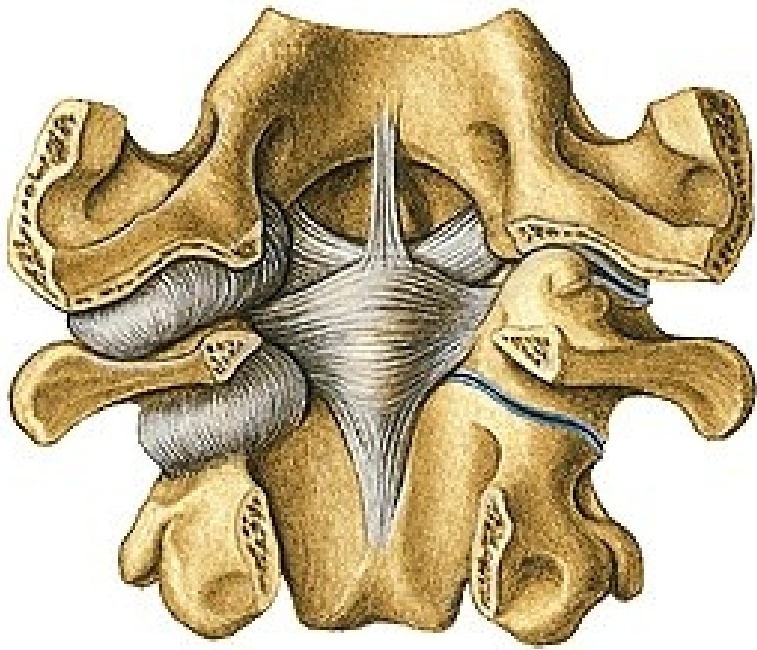

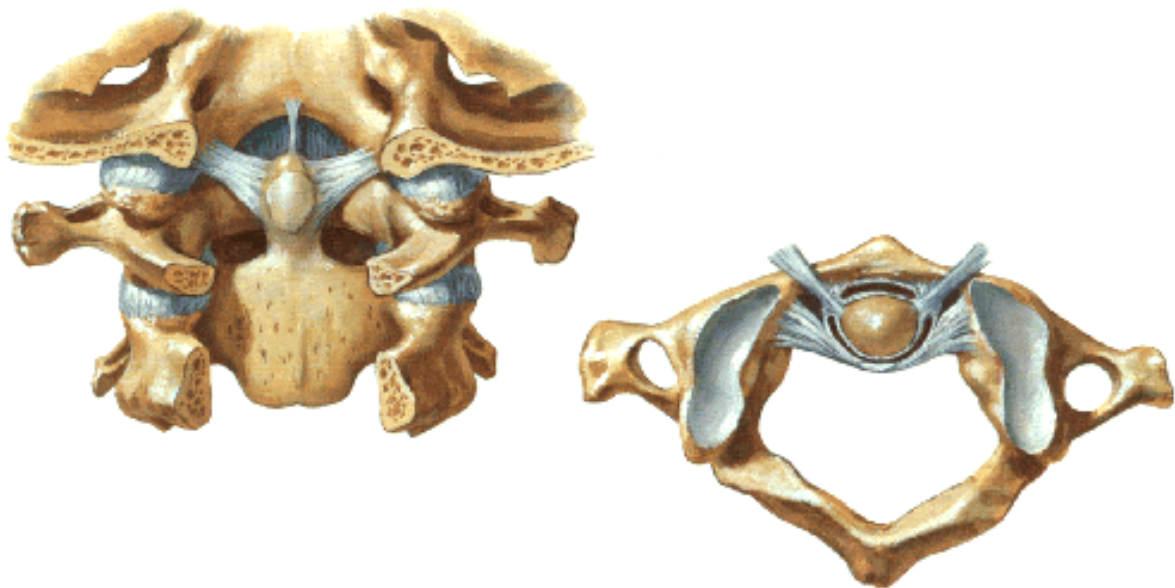
Membrana atlantooccipitalis anterior et posterior

membrana tectoria – pokračování lig.long.post.

lig.transversum atlantis (It)
lig.cruciforme
ligg.alaria

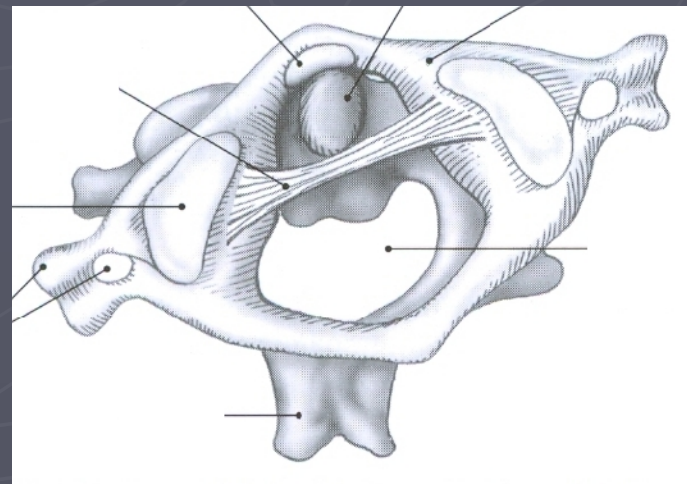

ligg.alaria
lig.apicis dentis

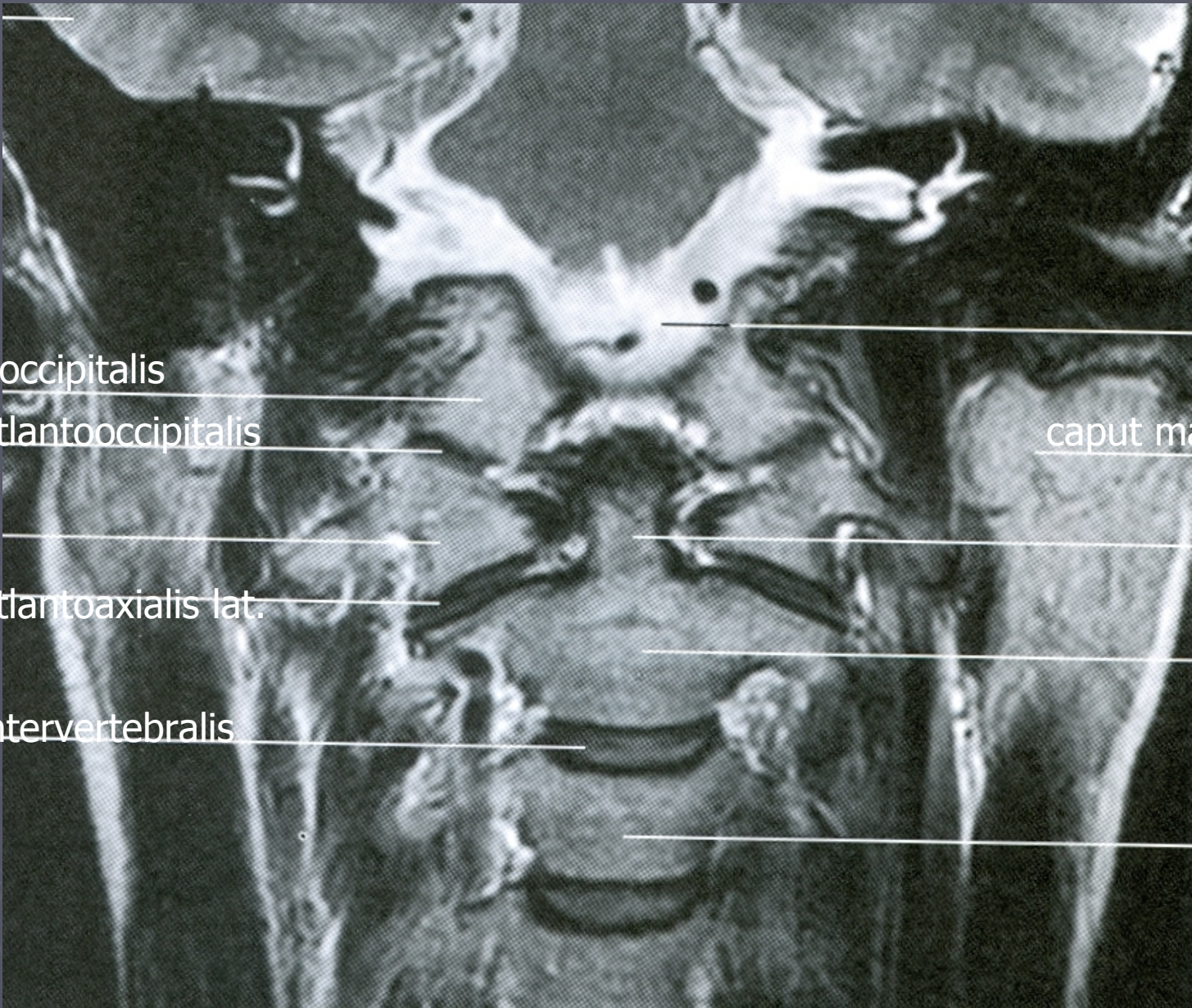
Atlantookcipitální kloub – kývavé pohyby

Atlantoaxiální kloub - rotace

Při rotaci kolem 40° dojde k „uzamčení“ atl. axiál. kloubu. Další rotace se pak děje v dolní krční páteři.

codylus occipitalis

articul.atlantooccipitalis

atlas

articul.atlantoaxialis lat.

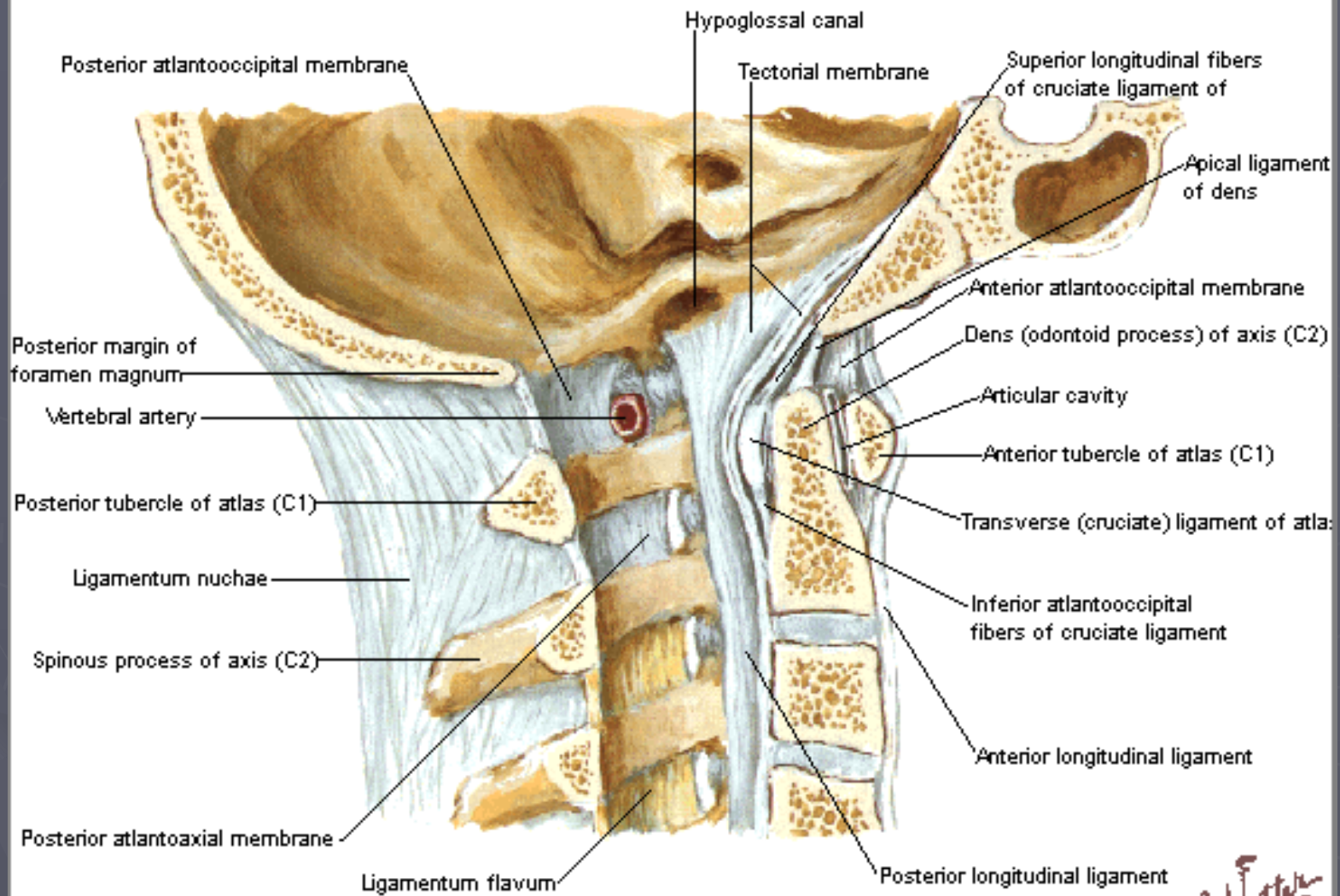
discus intervertebralis

caput mandibulae

dens axis

axis

C3

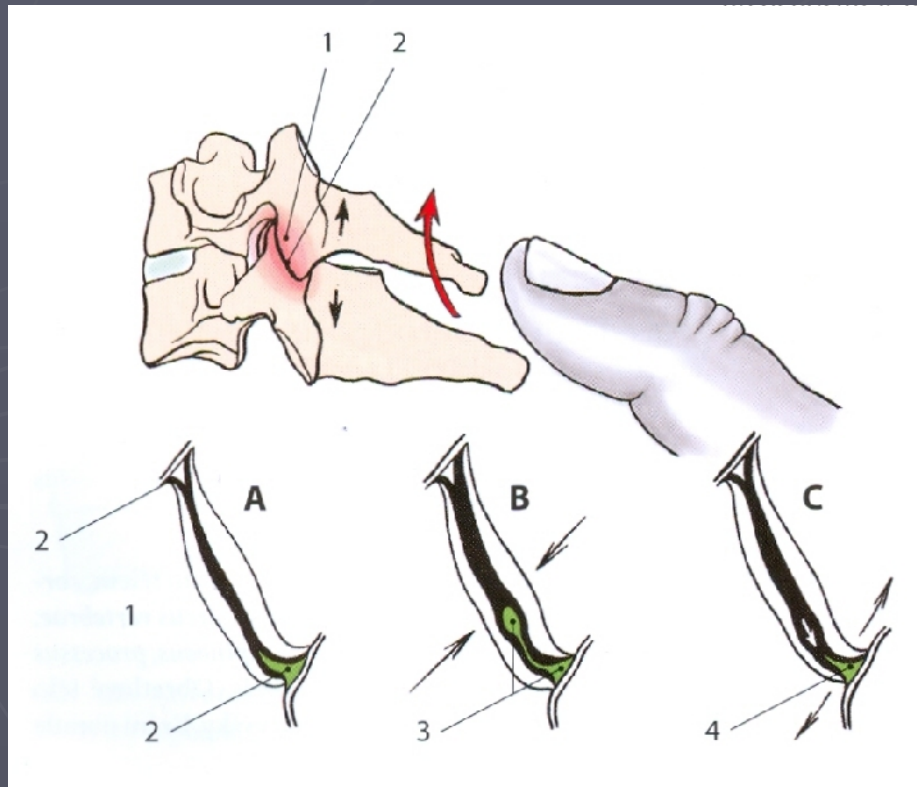

F. Netter M.D.
 © CIBA-GEIGY

3. Articulationes intervertebrales

Proc. articulares + pouzdro

Z pouzdra do kloubu vyčnívají malé meniskoidy (vazivově – tukové destičky); možnost uskřínutí (funkční blokády)

Zakřivení páteře (v sagit. rovině)

**kyfosa – konvexní
dozadu (hrudní Th6-7, kříž. kost)**

**Zakřivení formují
a udržují svaly**

krku a zad, tahem za jednotlivé obratle a změnou sklonu pánve

**lordosa – konvexní
dopředu**

krční – vrchol C4-5

bederní – vrchol L4-5

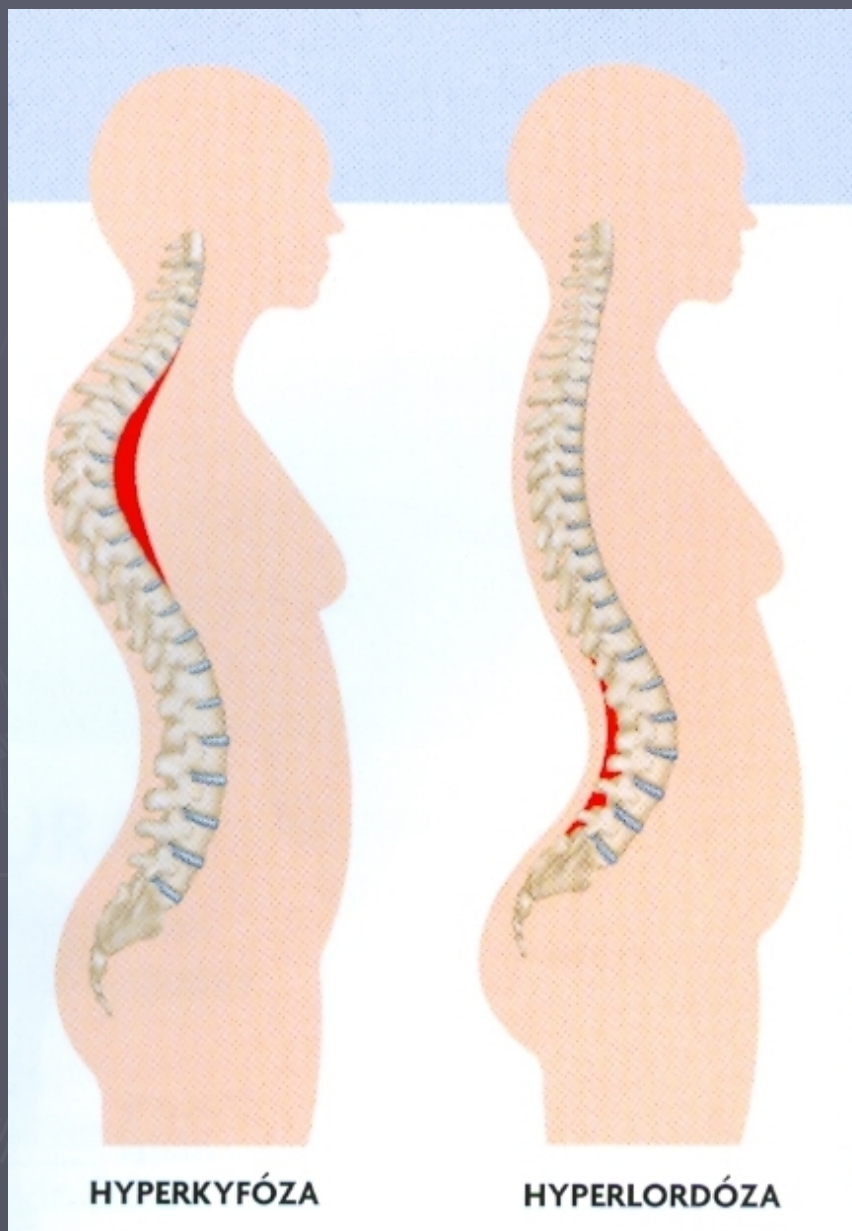
Promontorium – úhlovité zalomení páteře mezi L₅ a S₁

novorozenec – kyfosa
lordosa krční – zdvihá
hlavu lordosa beder. – sedí,
stojí

Zpočátku lordosy vleže mizí
u dospělého již fixovány

Záda prohnutá

Odchyvky :

záda plochá (zakřivení nevýrazná)

záda prohnutá (zakřivení výrazná – nadměrně vyvinuté svaly u kulturistů, těžkých atletů apod.)

záda kulatá – místo krční lordosy je kyfosa (ochablost šíjových svalů – povolání, sport, stáří)

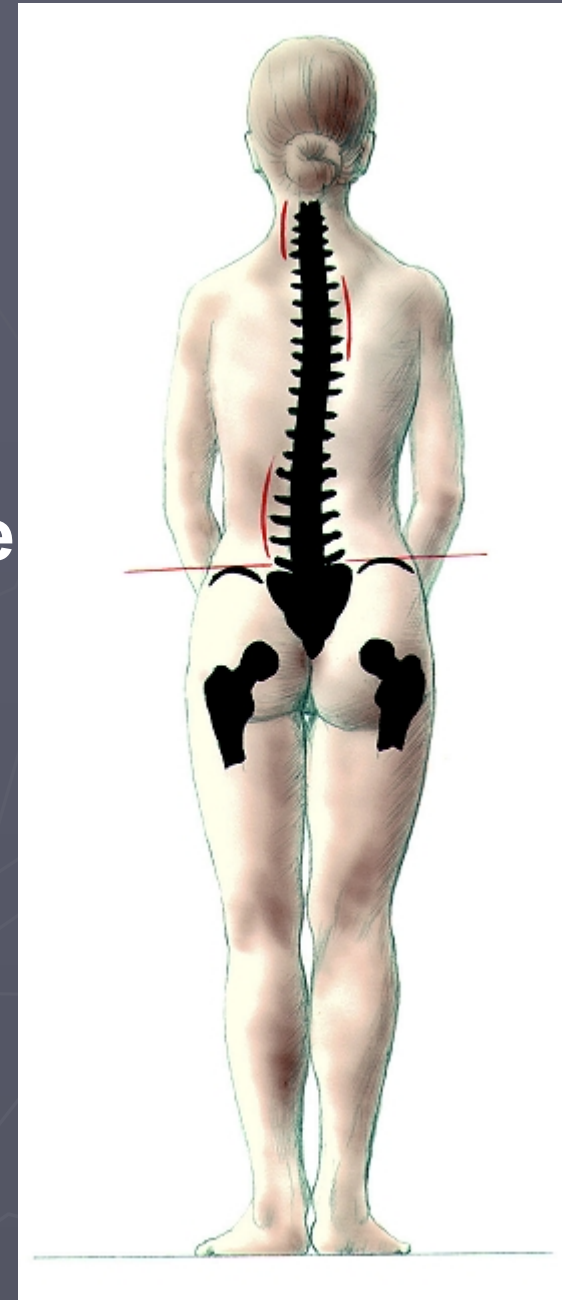
Zakřivení páteře (ve frontální rovině)

Skoliosa

- fyziologická Th3 –Th5
- přechodná, držíme-li něco v ruce nebo při stoji na jedné noze

- patologická

(vrozená luxace kyčle, amputace HK nebo DK, různé nemoci páteře, obrna, úraz)

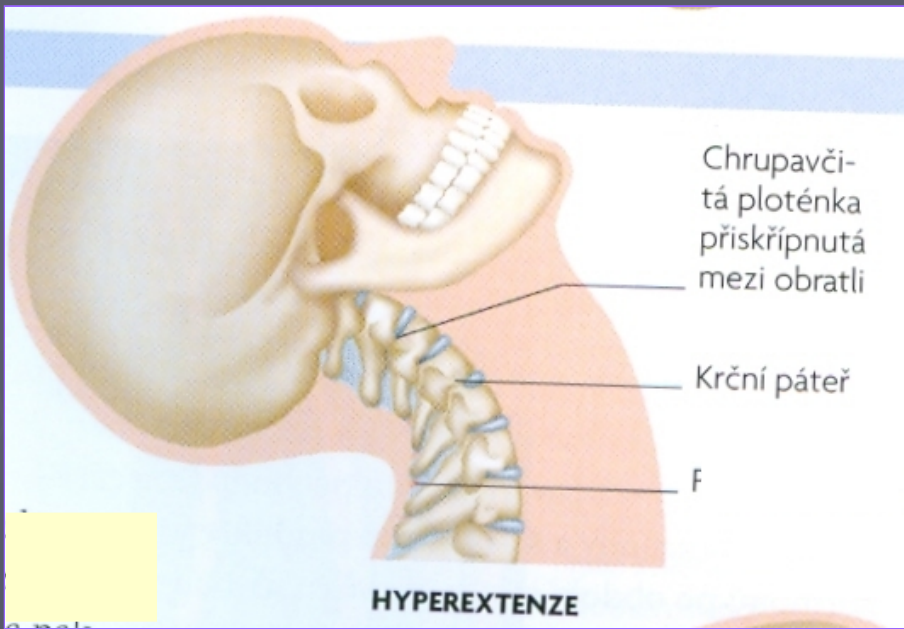

Pohyblivost páteře

předklony a záklony (flexe, extenze)
úklony (lateroflexe)
otáčení (rotace, torze)
pérovací pohyby

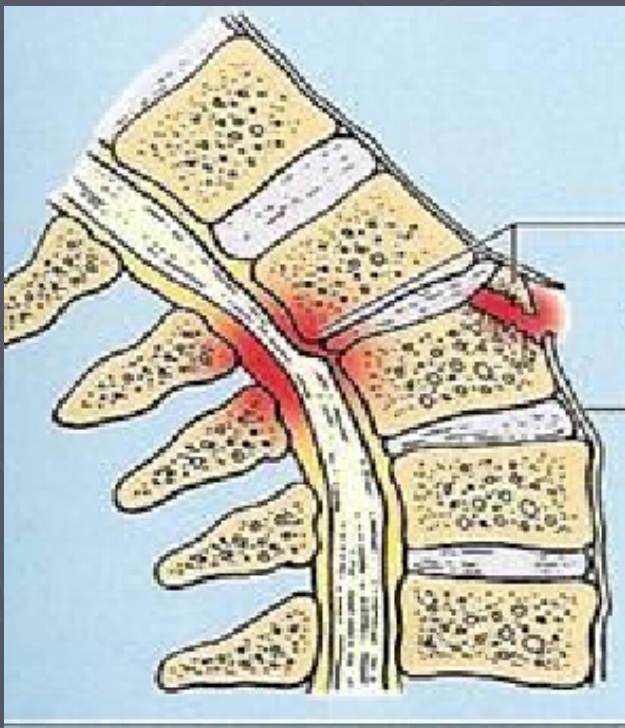
	Flexe	Extenze	Lateroflexe	Rotace
C páteř	80–90	80–90	35–40	45–50
Th páteř	35–40	20–25	20–25	25–35
LS páteř	55–60	30–35	20–30	5

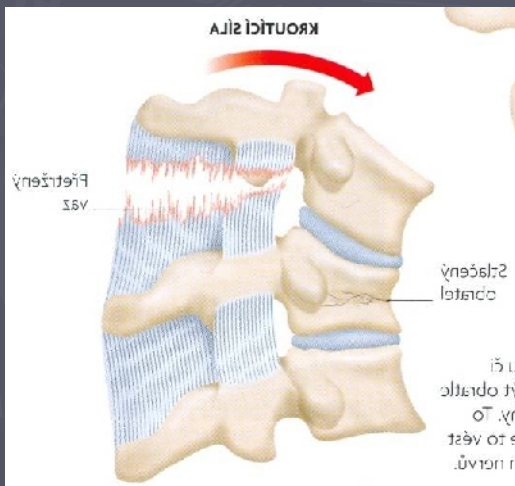
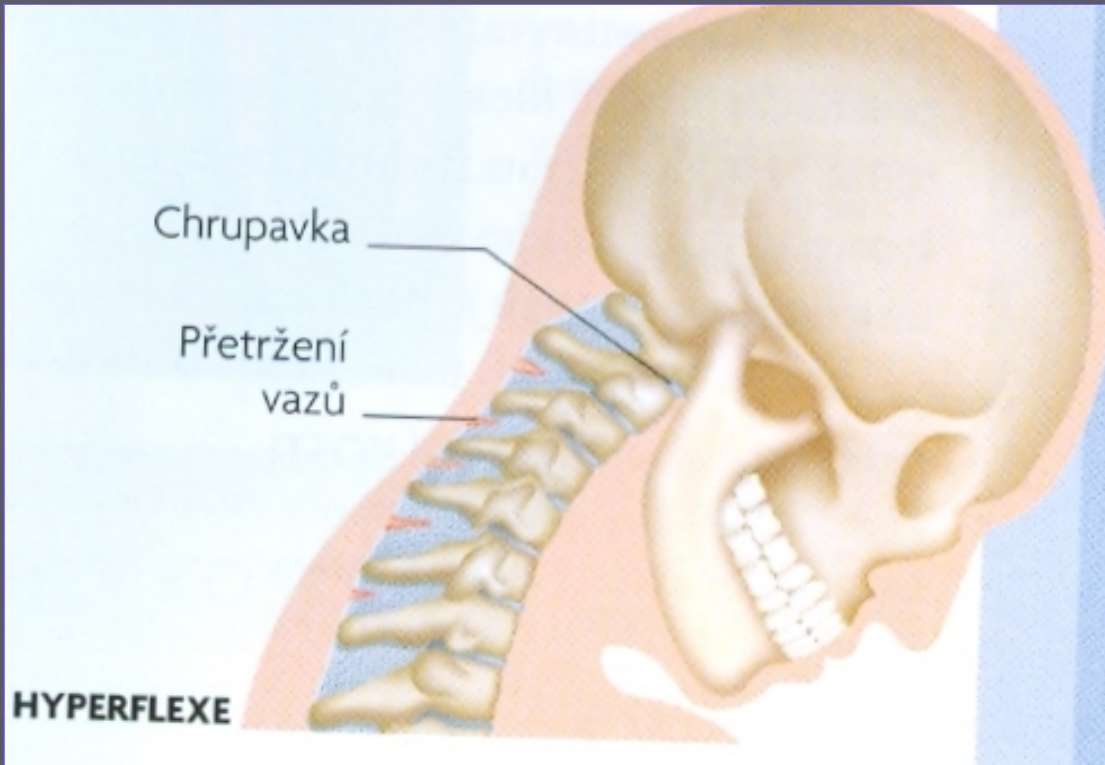

Hyperextenzní zranění („whiplash injury“)

Napnutí i natržení kývače a skalenů, poškození disku a lig.longit.anterius, fraktura oblouku

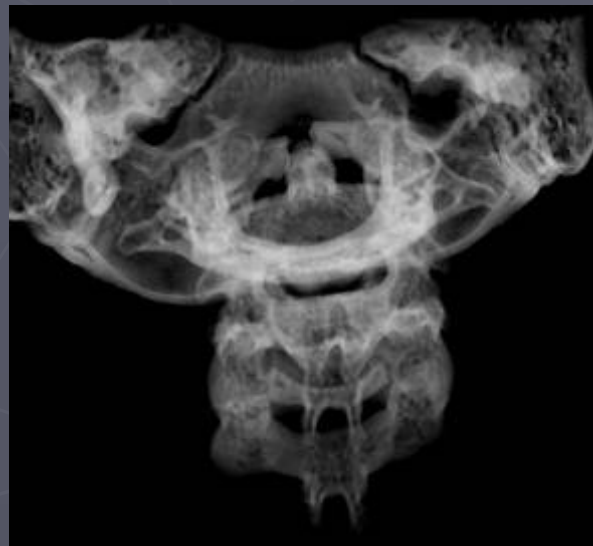
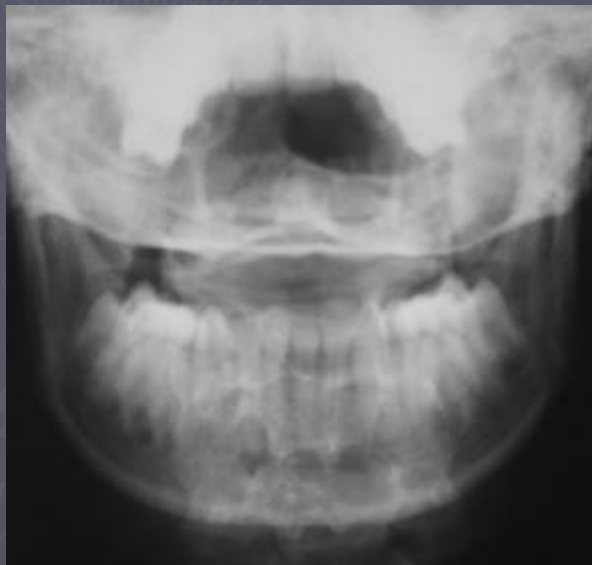

Hyperflexní zranění

Přerušené lig. interspinale,
stlačené tělo obratle, ruptura
disku

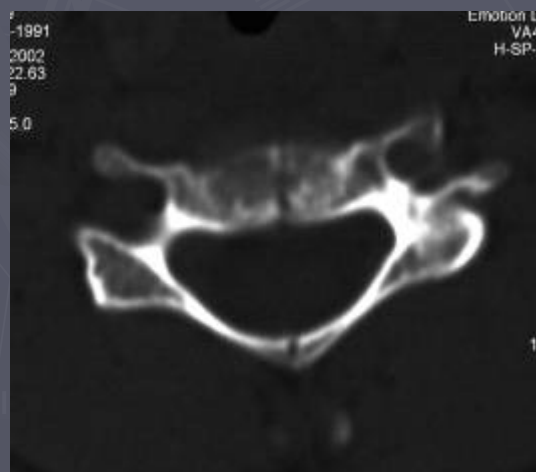

fr. atlasu – nutné CT

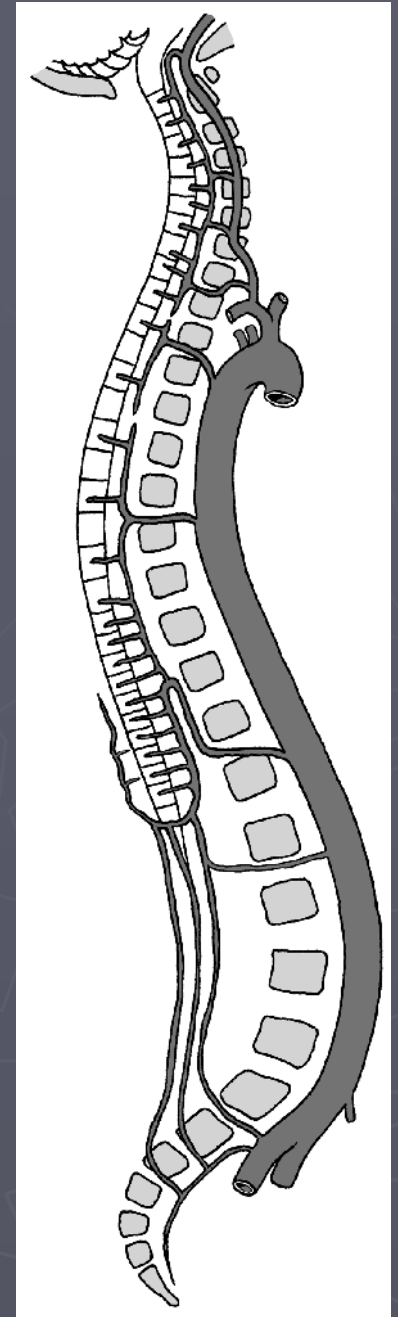

fraktura C5

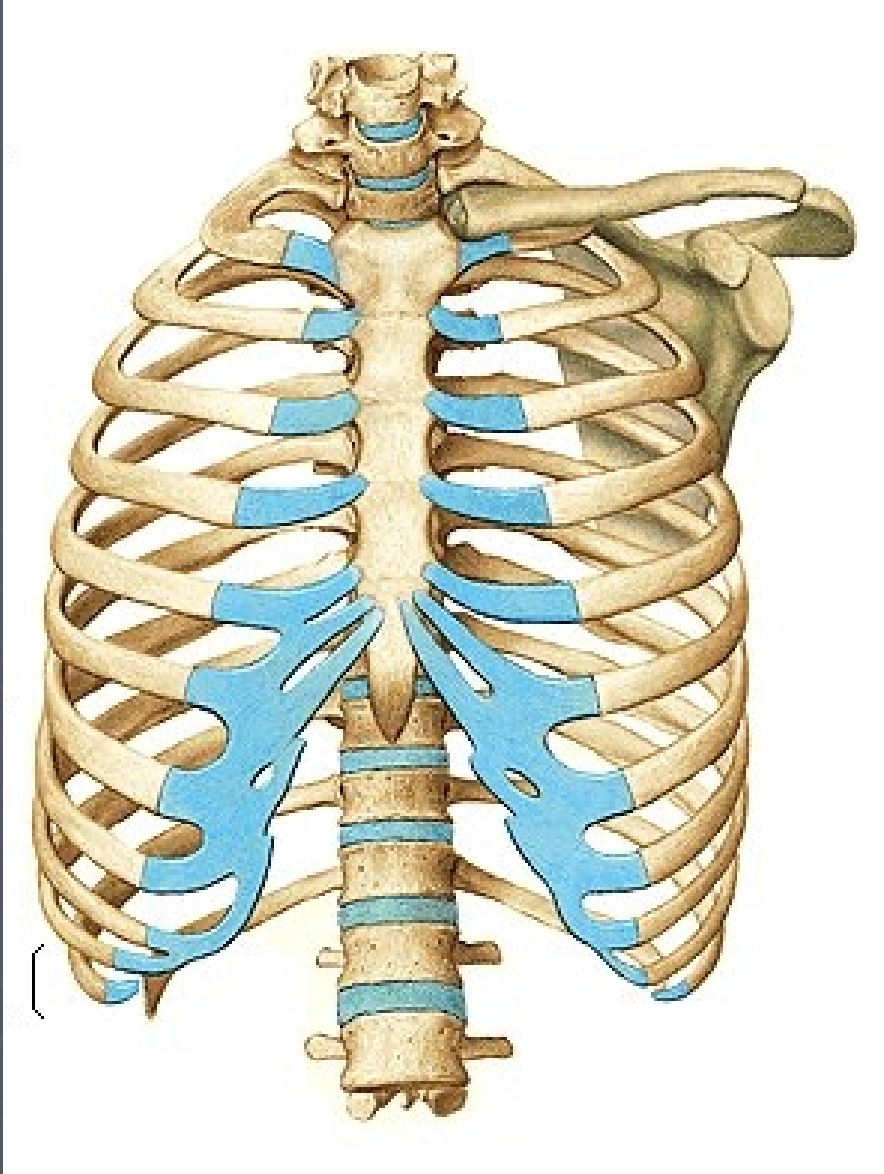

fraktura Th12 tříštivá, klínovitá

Kostra hrudníku

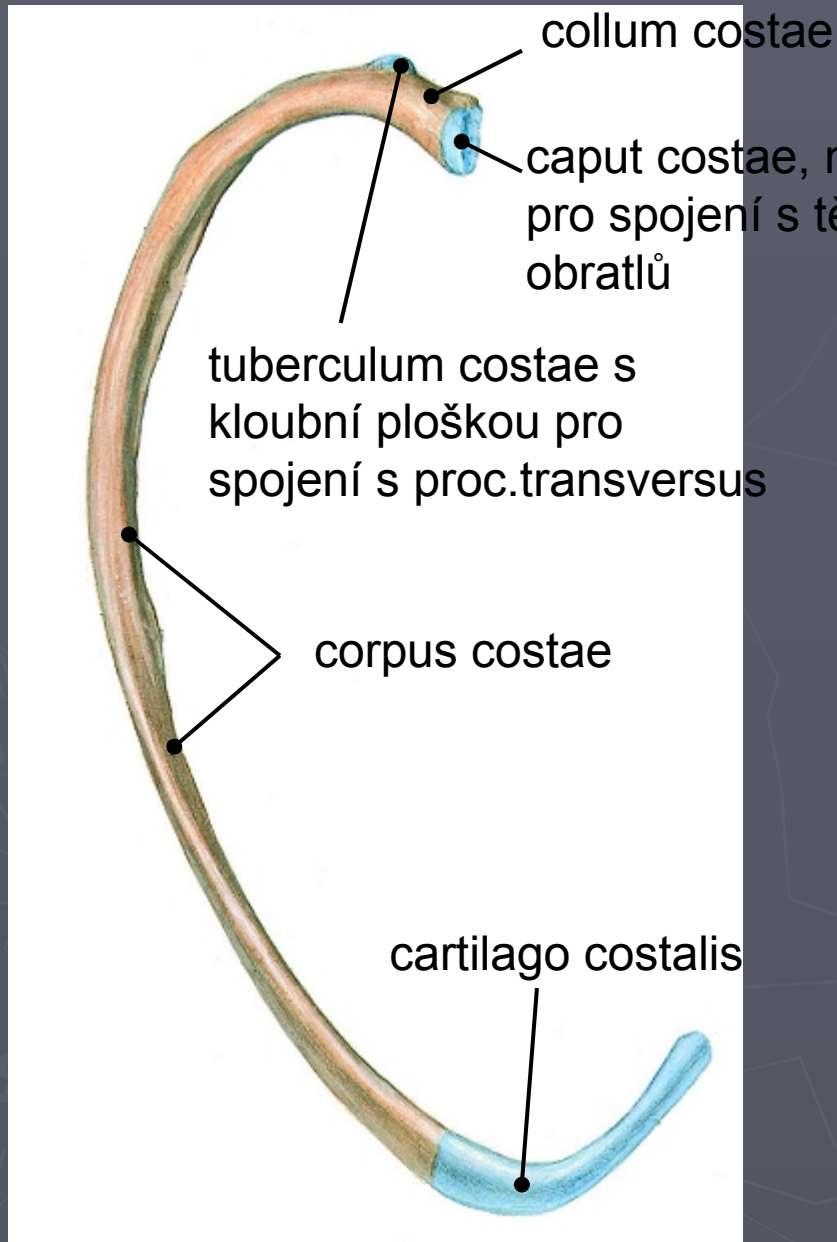
Sternum

Costae

Obratle

costae verae - 7
costae spuriae - 3
costae liberae - 2

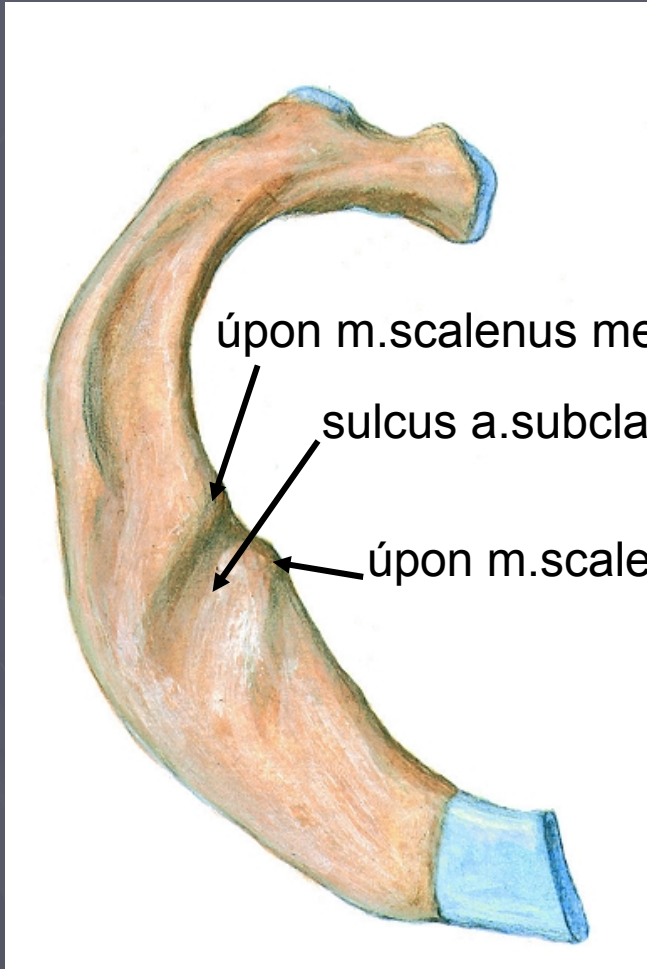
Žebra, costae

Zakřivení žeber

1. plošné – žebro má tvar oblouku
2. podle dolní hrany – žebro se dolní hranou dotýká podložky jen na dvou místech
3. torze – ž. je „zkroucené“

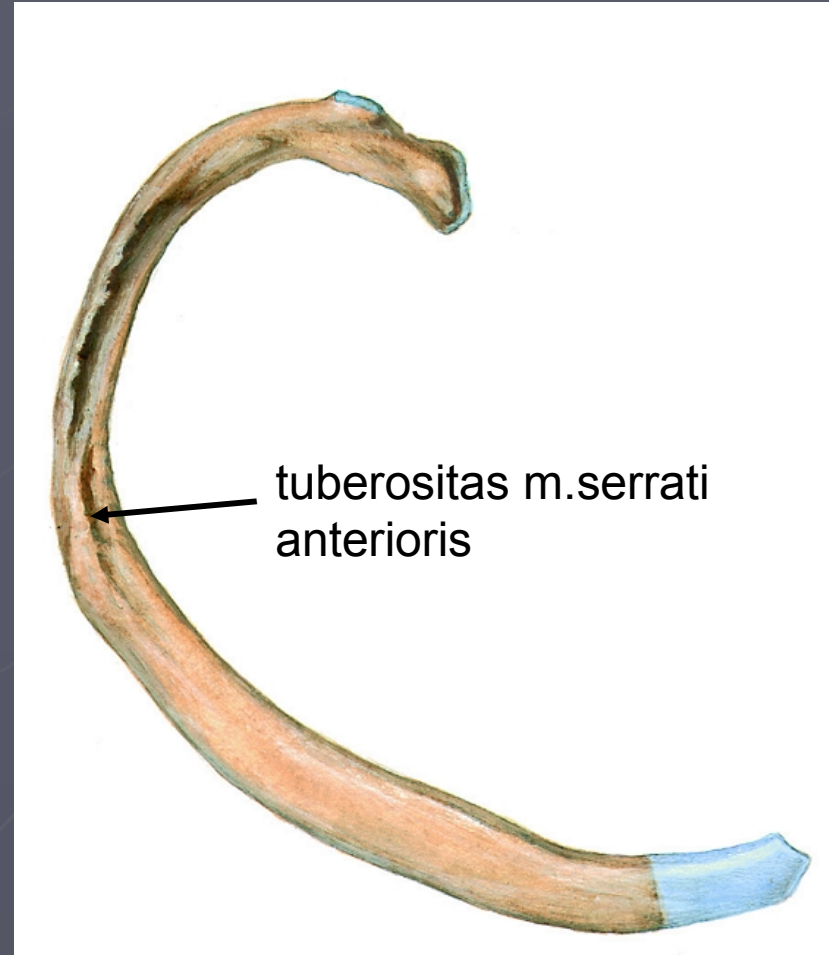
1.žebro, pohled shora

úpon m.scalenus medius
sulcus a.subclaviae
úpon m.scalenus ant.

1.žebro má jen plošné zakřivení

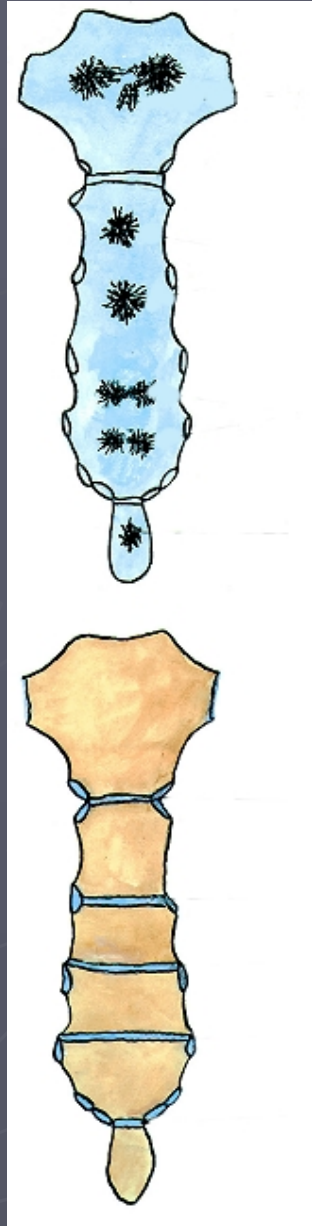
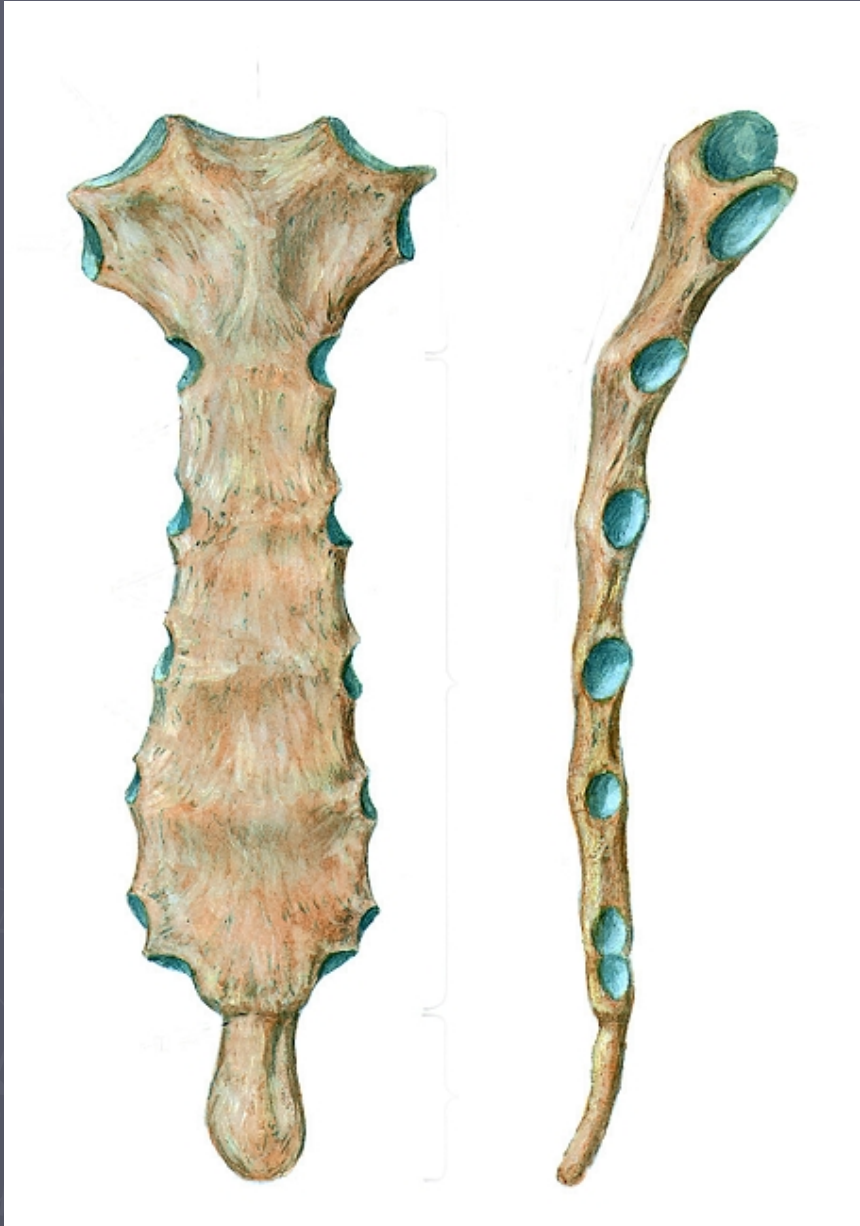
2.žebro, pohled shora

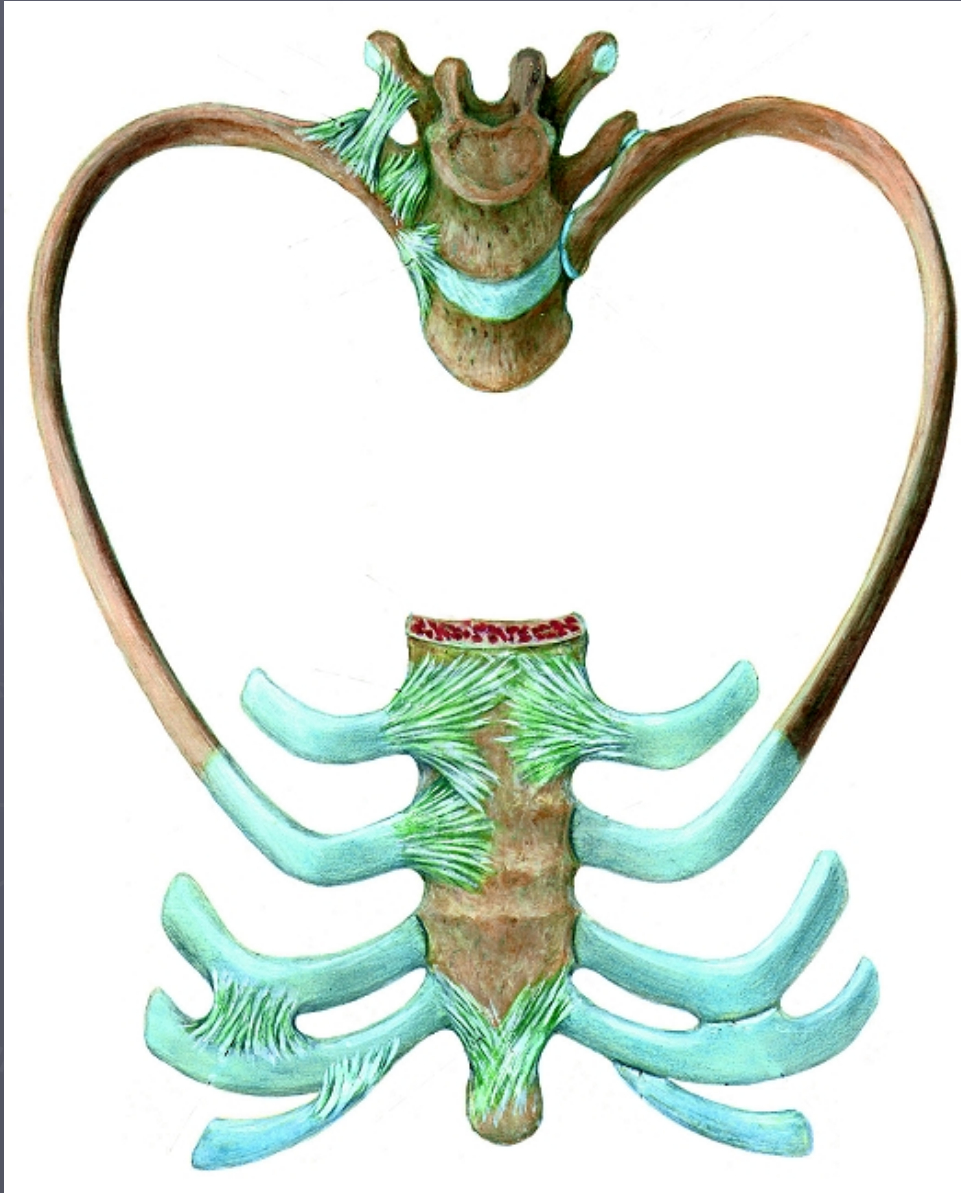
tuberositas m.serrati anterioris

2.žebro má plošné zakřivení a malou torzi

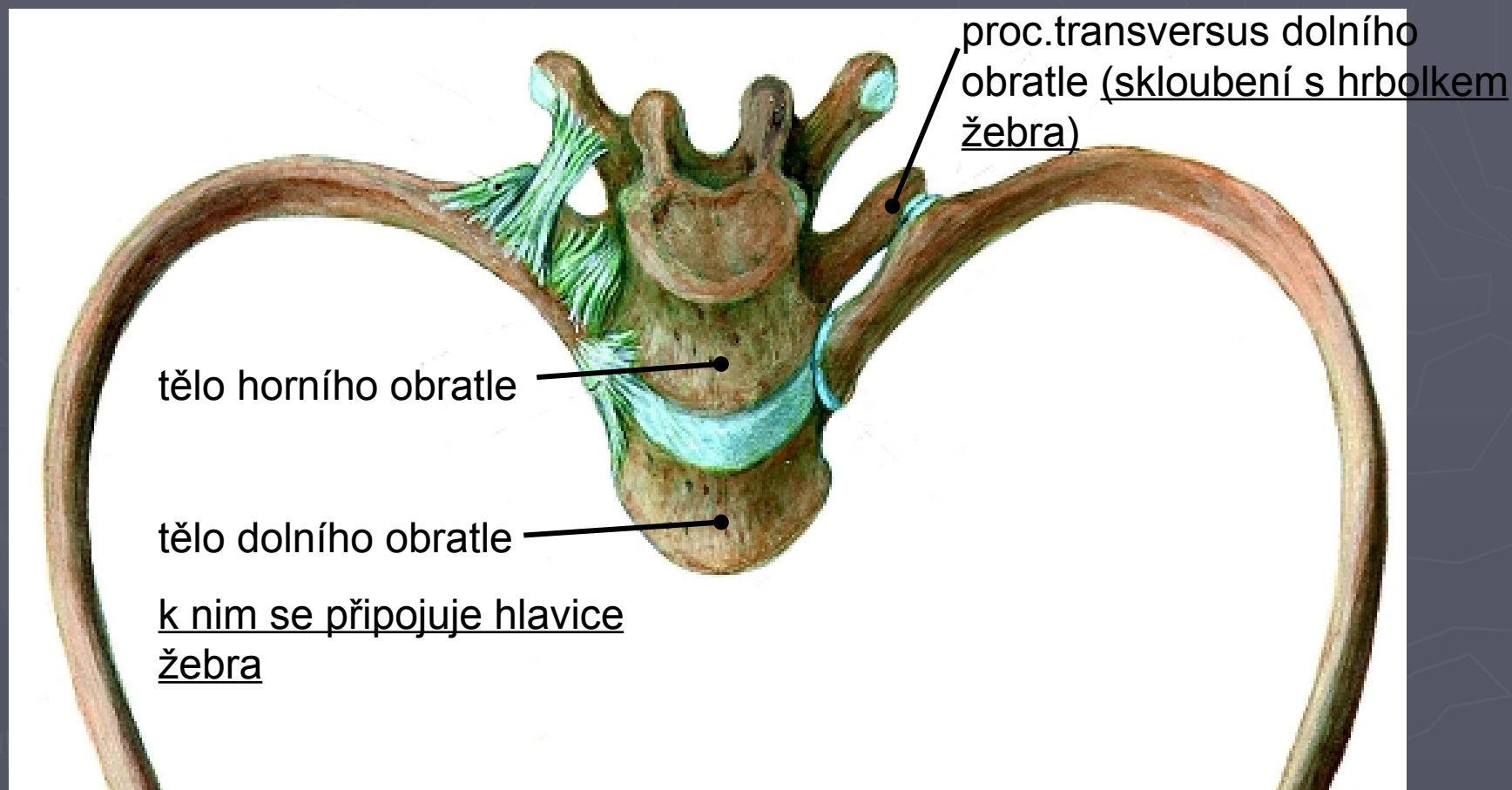
Spojení na hrudníku

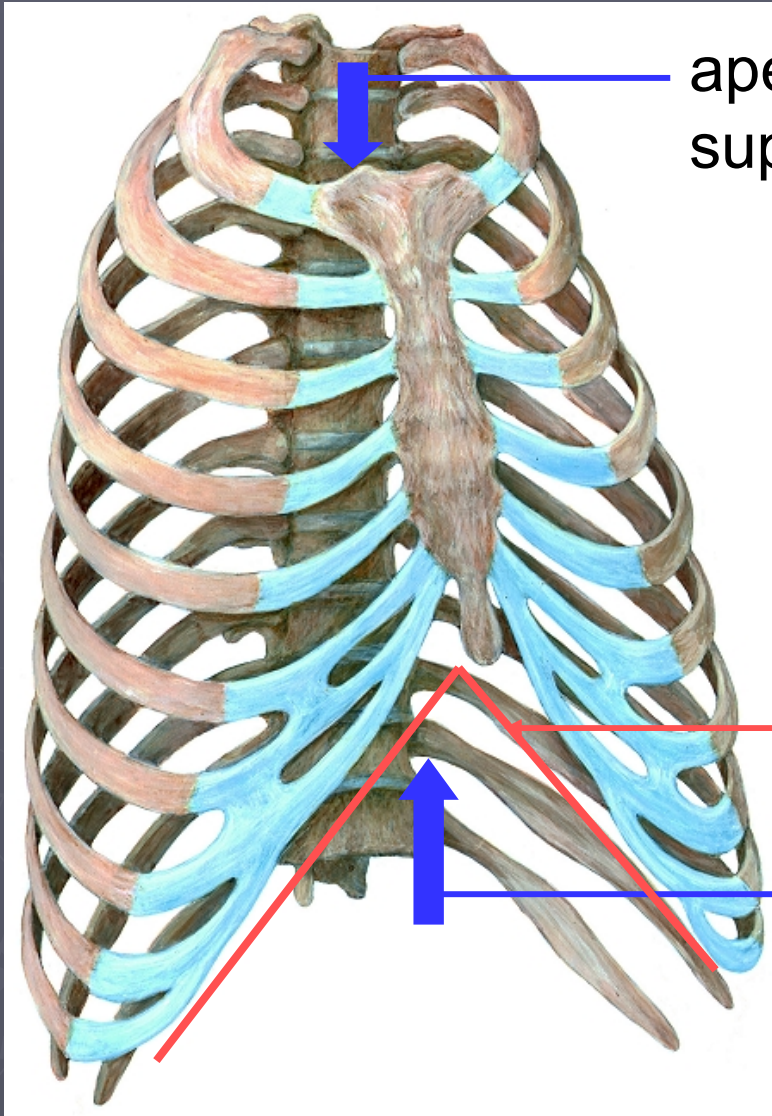
Art.costovertebrales
(art.capitum costarum et
art.costotransversariae)

Art.sternocostales

Připojení žeber k hrudnímu obratli – jedno žebro ke dvěma obratlům !!!

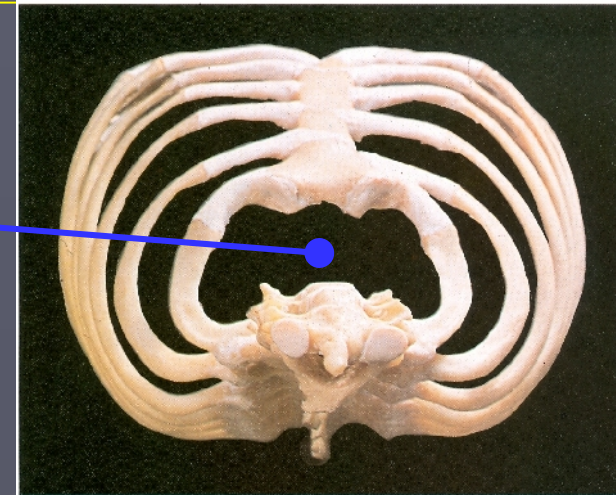
Hrudník jako celek

apertura thoracis superior

angulus infrasternalis

apertura thoracis inferior

spatia intercostalia

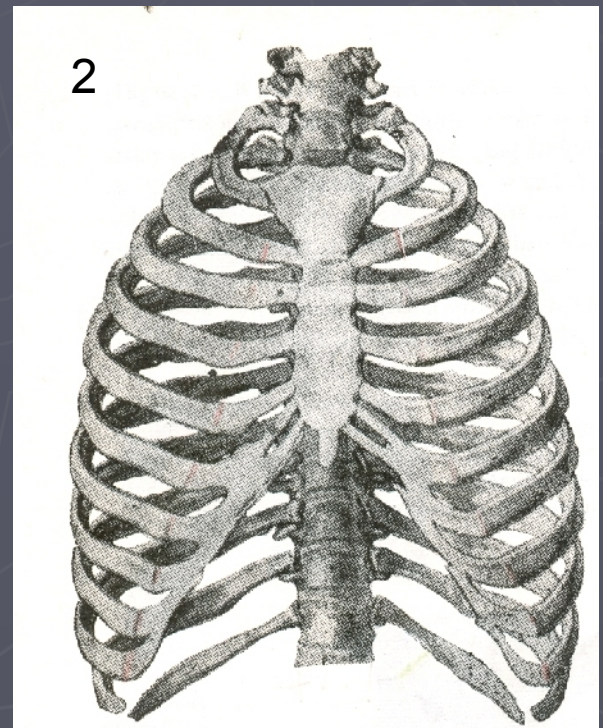
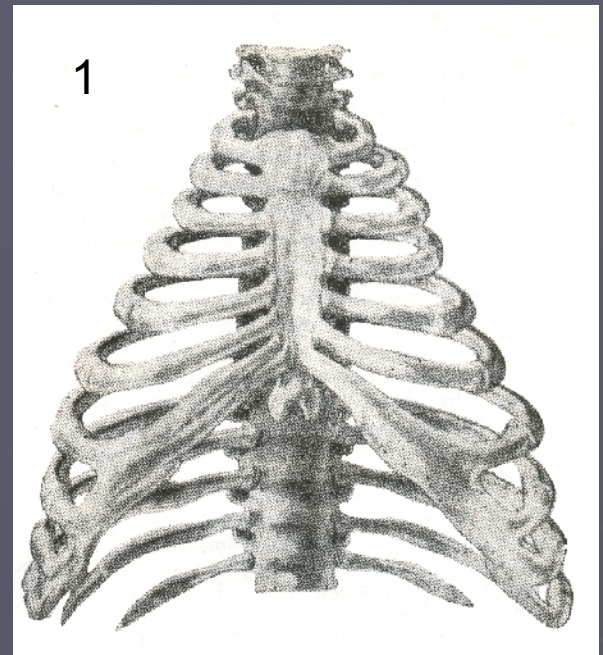
Hrudník novorozence (1) je kužel a na průřezu je kruhový.

Hrudník dospělého (2) je oploštěn předozadně a na průřezu je ledvinovitý, protože páteř prominuje dopředu.

Hraniční tvary hrudníku :

Soudkovitý hrudník – žebra spíše horizontálně, je malý rozdíl mezi nádechem a výdechem (nevýhodné), bývá u obézních

Astenický hrudník – žebra hodně šikmo, hrudník je delší, úzký, je větší rozdíl mezi nádechem a výdechem, bývá u hubených

V této prezentaci byl použit obrazový materiál z následujících publikací :

Sobottův Atlas anatomie člověka, díl 2., 22.vydání, Grada, Praha, 408 s., 2007

Netter F. : Interactive Atlas of Human Anatomy

Čihák, R.: Anatomie 1. Grada, Praha, 2001

Rohen J.W., Yokochi C.: Anatomie člověka, Triton, 2008

Peterová, V. et al.: Páteř a mícha. Galén, Praha, 188 s., 2005

Šourek, K.: Chirurgie páteře a míchy. Avicenum, Praha, 208s., 1989

Van De Graaff: Human Anatomy. 5th ed., WCB McGraw-Hill, 1998

Parker, S. : Lidské tělo. Euromedia Group, Praha, 256 s., 2007

Eliška, O., Elišková M.: Aplikovaná anatomie pro fyzioterapeuty a maséry, 2009

Moore, K.L.: The Developing Human

Vajda J.: Anatomischer Atlas, Band 2, Budapest 1989

Snímky Spondylochirurgického oddělení FN Motol

